

ธรรมาสัมมัย

โดย

หลวงปู่พระราชพรหมยาน

สารบัญ

เรื่อง

งูเห่าลือมฟังธรรม

ค้ำกาวฟังธรรม

การฟังธรรมเป็นของยาก

วิธีรวบรัดในการปฏิบัติพระกรรมฐาน

ชั้นมานุสสติแบบพิจารณา

ชั้นมานุสสติแบบอารมณ์ปัก

ชั้นมานุสสติเป็นวิปัสสนาญาณ

งูเหลือมฟังธรรม

ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย การฟังเรื่องราวของพระสูตรก็คือว่า ฟังเรื่องราวของบุคคลผู้ปฏิบัติก่อน การที่องค์สมเด็จพระชินวรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเอาพระสูตรมาแสดงให้แก่บรรดาท่านพุทธบริษัทฟัง ก็มีความประสงค์อยู่ว่า **จะได้ถือเป็นตัวอย่งในการปฏิบัติ**

มีบรรดาพุทธบริษัทหลายท่านว่า เรื่องราวของพระสูตรเป็นเหตุไร้ผล เพราะว่าองค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์มานาน และมีใครที่โหนบ้างจะจำเข้าไว้ ดีไม่ดีเขาก็กล่าวว่า **พระสูตร** เป็นเรื่องราวที่บรรดาท่านนักปราชญ์ทั้งหลายแต่งขึ้นไว้หลอกเด็ก เรื่องนี้จะเป็นประการใดก็ช่างเถิด

บรรดาท่านพุทธบริษัท เรามาถือ เอาเหตุ เอาผล กันดีกว่า เรื่องพระสูตรจะจริง หรือไม่จริงก็ช่าง ถ้าเราเป็นคนมีปัญญาสามารถปฏิบัติตามที่องค์สมเด็จพระทรงสวัสดิโสภากย์สอน ทำ **ทิพยจักขุญาณ** ให้เกิด ทำ **ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ** ให้เกิด ทำ **อตีตังสญาณ** **อนาคตังสญาณ** ให้เกิด ทำ **เจโตปริยญาณ** ให้เกิดเพียงเท่านี้ บรรดาท่านพุทธบริษัท ความสงสัยในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระทรงสวัสดิโสภากย์ก็รู้สึกว่าจะเป็นของไม่ยากนัก จะเห็นว่าคำสอนขององค์สมเด็จพระชินวรบรมศาสดา มีเหตุผลพอสมควร แล้วก็**เป็นความจริงทุกอย่าง**

สำหรับพระสูตรที่บรรดาท่านพุทธบริษัทฟังมาในกาลก่อนถึงบุพกรรม รู้สึกว่าเป็นกรรมชั่ว ทำตัวให้ได้รับความทุกข์ ฟังแล้วน่าสลดใจ ที่องค์สมเด็จพระจอมไตรอ้างตัวอย่าง **แม้แต่กรรมของพระองค์เองที่เป็นพระมหาชน** ด้วยมีเจตนาความรักในสามเณรตัวเล็กๆ ซึ่งเป็นเด็กอายุแค่ ๗ ขวบ พายเรือมา สามเณรตัวเล็กๆ นี้ น่ารักมาก แกล้งทำน้ำให้เป็นคลื่น เพื่อเป็นการล้อเณร พอดีสามเณรเรือล่ม อาศัยที่พระองค์ทำให้สามเณรเรือล่ม และก็มีความรักอยู่เป็นทุน จึงได้อุ้มสามเณรนั้นขึ้นบก เปลี่ยนผ้าให้ใหม่ รับประทานโยมปวารณา ในฐานะที่พระองค์เป็นพระราช าเณร เป็น เณรของหลวง เป็นพระของหลวง มีความสุขเป็นพิเศษ

แต่ถึงกระนั้นก็ดี องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐกัว่าว่า **กรรมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ท่านจัดว่าเป็นอกุศลธรรม** ความจริงน่าจะคิดถึงเจตนา เจตนาของพระองค์ไม่ได้คิดว่าจะฆ่าหรือจะแกล้งสามเณรให้มีความทุกข์

แต่ว่า **กรรมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น** ก็ทำให้องค์สมเด็จพระชินศรี ต้องว่ายน้ำมาถึง ๕๐๐ ชาติ แต่ว่าผลของความดีที่สงเคราะห์สามเณร การว่ายน้ำคราวใดก็ปรากฏว่า องค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาเป็น **พระราช า** ทุกชาติเหมือนกัน เป็นอันว่าผลของความชั่ว และผลของความดีให้ผลร่วมกัน

แต่ทว่า ต่อแต่นี้ไปจะกล่าวถึงผลความดี ให้บรรดาท่านพุทธบริษัทฟัง เพราะว่าความเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้น **พระพุทเจ้าทรงแนะนำโดยเฉพาะ** คือให้บรรดา

ท่านพุทธบริษัทตั้งมั่นอยู่ในธรรมอันหนึ่ง นั่นก็คือ พระนิพพาน การจะไปพระนิพพานของบรรดาท่านพุทธบริษัท ก็รู้สึกว่ามันยากเหลือเกิน ทั้งนี้เพราะว่า ก่อนจะไปนิพพานได้ ต้องตัดกิเลสเป็นสมุจเฉตพหุหน สำหรับกิเลสนี้ พระโบราณจารย์ท่านกล่าวไว้ว่า มี กิเลสถึงพันห้า ตัณหาร้อยแปด เป็นอันว่ากิเลส และตัณหา นี้ นับกันจริงๆ มันก็ไม่ถ้วน แล้วเราจะนั่งไล่กิเลสให้หมดใจ ไล่ตัณหาให้หมดใจ มันจะเป็นไปได้อย่างไร นี่เป็นเรื่องน่าสงสัย

สำหรับบรรดาท่านพุทธบริษัท เมื่อไรเราจะไล่กิเลสหมดเราจะไล่ความรัก ที่เกี่ยวกับกามารมณ์ การอยากมีผิว มีเมีย อยากมีลูก เมื่อไรมันจะหมดไปสักที เราจะไล่กิเลสตัวร้าย คือ ความโกรธ คิดประทุษร้ายชาวบ้านชาวเมืองนี้ เมื่อไรมันจะหมดไป เราจะมาได้ ความหลง ที่ปรากฏขึ้นในใจ มันก็แสนยาก เพราะมันหลงเสียแล้ว บรรดาท่านพุทธบริษัท ถ้าเราฟังไปในด้านการปฏิบัติในพระพุทธศาสนา รู้สึกว่าจะยากเต็มที

แต่ทว่า องค์สมเด็จพระมหาภูมิ ในฐานะที่เป็นสัตบุรุษ เป็นพระพุทธเจ้า มีความฉลาดเป็นพิเศษ องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐ์ก็มีวิธีแนะนำ คือแนะนำแบบความฉลาด ถ้าฉลาดจริงๆ บรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิง การไปพระนิพพาน ก็ไม่ใช่ของยากเหมือนกัน บางที่ท่านฟังแล้วจะรู้สึกว่าง่ายเกินไปกว่าที่ท่านคิด แต่ว่าสำคัญอยู่ที่จิตเท่านั้นแหละ บรรดาท่านพุทธบริษัท เราจะเกิดในอบายภูมิ มีนรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน หรือจะมากเกิดเป็นมนุษย์ มีความสุข มีความทุกข์ เกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นพรหม หรือเกิดที่นิพพาน ความสำคัญอยู่ที่ใจอันเดียว ถ้าใจเราดี จับอยู่ในส่วนดี เราก็มีความสุข สามารถจะเปลื้องความทุกข์เข้าถึงพระนิพพาน ถ้าเรากลายเป็นคนใจร้าย บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย เราก็ไม่พ้นความทุกข์

ที่นี้เรามาดูตัวอย่างกัน สำหรับท่านที่เข้าถึงซึ่งพระนิพพานง่ายๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นสัตว์เดรัจฉาน สามารถทำจิตใจของตนให้เป็นปัจจัยให้เข้าถึงพระนิพพานได้ง่ายๆ เพียงตายจากสัตว์เดรัจฉาน ไปเกิดเป็นเทวดา จุตจากเทวดา มาเกิดเป็นคน ได้พบศาสนาขององค์สมเด็จพระบรมทศพลบรมศาสดาแล้ว ฟังเทศน์ในศาสนาขององค์สมเด็จพระประทีปแก้ว ความจริงไม่ใช่พระพุทธเจ้าเทศน์ เป็นพระสงฆ์สาวกเทศน์ เพียงจบเดียว ท่านก็บรรลุพระโสดาปัตติผล พอฟังครั้งที่สอง ก็เป็นพระอริยบุคคลขั้นสูงสุด คือ พระอรหันต์ผล

เมื่อฟังเรื่องนี้แล้ว ก็จะรู้สึกว่าง่าย ฉะนั้นองค์สมเด็จพระจอมไตร จึงได้ทรงแนะนำบรรดาท่านพุทธบริษัท ให้ระวังใจเป็นสำคัญ โดยพระบาลีว่า “เจตนาหัง ภิกขเว ปุญญัง วทามิ” ซึ่งแปลเป็นใจความว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่า เจตนาเป็นตัวบุญ” และมีพระบาลีกล่าวว่า

“มโนปุพพังคมา ชัมมา มโนเสฏฐา มโนมยา ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐสุด สำเร็จด้วยใจ” เราจะดีหรือจะชั่วได้ ก็อาศัยใจเป็นสำคัญ

เอาละ บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน เรามาดูตัวอย่างกันว่า ใครหนอที่ฟังธรรมขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าโดยไม่ทราบว่าเป็นคน เข้าถึงซึ่งพระนิพพานง่าย บรรดาท่านพุทธ

บริษัททั้งหลายจะลองฟัง และลองปฏิบัติตาม เราเป็นมนุษย์ มีความสำคัญยิ่งกว่าสัตว์เดรัจฉาน เพราะเรารู้ว่าเสียงนี้เป็นเสียงธรรมหรือไม่ใช่เสียงธรรม ลองฟังเรื่องราวของท่าน ตามพระสูตรมีอยู่ ว่า

เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงพระนามว่า พระพุทธกัสสป ในสมัยนั้น ปรากฏว่ามีงูเหลือมอยู่หนึ่งตัว เป็นงูเหลือมแก่ อาศัยอยู่ในเขตสถาน คือถ้ำแห่งหนึ่ง ใกล้เคียง กับสำนักของ พระสงฆ์ ในคราวหนึ่ง องค์สมเด็จพระทศพลบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน อภิธรรมทั้ง ๗ คัมภีร์ คือ ปกรณ์ ๗ ประการ ที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารกล่าวว่า เป็นปิฎกที่ ๓ และเป็นปิฎกที่มีความสำคัญที่สุด ถ้าเทวดา และมนุษย์ ปฏิบัติในด้านอภิธรรมทั้ง ๗ ประการนี้ได้ครบถ้วน ท่านผู้นั้นก็จะเข้าถึงพระนิพพานได้เร็วที่สุด

ในคราวที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปโปรดพระพุทธรูปก็ได้เลือกความรู้ที่พระองค์ได้ทรง บรรลุมา เห็นว่า อภิธรรม มีความสำคัญเท่ากับความดีของพระมารดา ควรแก่ก่อนข้าว และน้ำนมที่ พระมารดาเลี้ยง คือให้ชีวิตมา องค์สมเด็จพระบรมศาสดาจึงได้ทรงนำพระอภิธรรมไปแสดง เทศน์ จบเดียวปรากฏว่าพระพุทธรูปได้พระโศดาปตติผล และมีเทวดา และพรหมมากท่านได้ถึงซึ่ง พระอมตะมหาปริณิพพาน คือเป็น พระอรหันต์

นี่แหละ บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน การฟังอภิธรรมย่อมมีประโยชน์ ถ้าเราฟังด้วยความเคารพ แม้แต่พระที่ท่านสวดเราฟังไม่รู้เรื่องว่า ท่านสวดว่าอย่างไร แต่ถ้าฟังด้วยใจเคารพแล้ว ท่านก็สามารถจะถึงพระนิพพานได้ อย่างซ้าอีกชาติเดียวเท่านั้นสำหรับเรื่องราวของคน อาตมาจะยังไม่พูด จะขอพูดเรื่องของ “งู” ซึ่งเป็นสัตว์เดรัจฉานก่อน

เมื่อองค์สมเด็จพระชินวรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนพระอภิธรรมแก่บรรดา พระสาวกแล้ว คณะสาวกขององค์สมเด็จพระประทีปแก้ว ก็มีความประสงค์จะท่องจำให้ขึ้นใจ จึงพากันไปซ้อมพระอภิธรรมในถ้ำใหญ่

ในถ้ำนั้น ปรากฏว่า มีค่างคาวห้อยหัวกันอยู่ ๕๐๐ ตัว เพราะว่าเวลากลางวัน ค่างคาวนอน หลับ และนอกจากค่างคาวก็มี งูเหลือมแก่อยู่อีกตัวหนึ่ง งูเหลือมแก่ตัวนี้แก่มาก ไปไหนไม่ค่อยไหว อาศัยอยู่ในถ้ำ เรื่องของค่างคาว อาตมาจะงดไว้ก่อน จะพูดเฉพาะเรื่องของ งูเหลือม

งูเหลือมตัวนี้ เมื่อนอนอยู่ได้ยินเสียงพระซ้อม อภิธรรมทั้ง ๗ คัมภีร์ แต่ทว่าบออื่นๆ ใดนี้ แก่ไม่เคยชอบ ความจริงแก่ไม่รู้ว่า พระท่านสวดอะไร ท่านว่าอะไร จะเป็นธัมมะธัมโมหรือไม่ ท่านไม่เข้าใจ พอใจแต่เฉพาะในเสียง ที่พอใจในเสียง ก็พอใจอยู่คนเดียว คือ บทอายุตนะ ในตอนหนึ่งของบทอายุตนะที่เราเรียกว่า ปัญจักขันธาใหญ่ ท่านสวดกันว่า “จักขุนทรียัง โสตินทรียัง ฆานินทรียัง ชิวหินทรียัง” เหล่านี้เป็นต้น มันลงท้าย ยังๆ

สำหรับบทนี้ ในสมัยเมื่ออาตมาบวชใหม่ๆ อยู่กับหลวงพ่อบาน พระในสมัยนั้นท่านชอบ สวดปัญจักขันธาใหญ่ ในสมัยที่มีคนตาย พระที่บวชใหม่ไม่ได้ อย่างอาตมาขังไม่ได้ท่องกับเขา

เวลาเขาสวดบทนี้ก็นำน้ำตามเขาไปด้วย ว่าตัวหน้าไม่ได้ ก็ลงท้าย ทริยังๆ พอจบแล้ว ก็เลิกสวดก็ คำสวดกับเขาได้เหมือนกัน เขาถวายเท่ากัน พระที่สวดได้ทั้งหมดก็ได้สวดด้วย อวดมาสวดกับเขาไม่ได้ เขาก็ถวายสวดเท่ากัน แต่ทว่า การสวดเพื่อหวังสวดครั้งนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัท องค์สมเด็จพระทรงสวัสดิโสภณาท่านบอกว่า **ตายแล้วลงนรก**

ตอนบวชใหม่ๆ อวดมาสร้างนรกไว้ก็ขุมแล้วก็ไม่ทราบ มาหาจดหวั่นนรกขึ้นมา ตอนที่โตขึ้นมาสักหน่อย หรือบวชนานนิคจิตคิดขึ้นมาว่า **ถ้าขึ้นเกิดต่อไปจะไม่เป็นเรื่อง ก็จะหาทางไม่เกิด** จึงได้ค้นคว้าคู่มือของพระไตรปิฎกว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านเทศน์ไว้ตรงไหนบ้าง ที่เราจะไปพระนิพพานกันได้ง่ายๆ เมื่อค้นคว้าไปก็พบหลายจุด

ตอนนี้มาพูดกันถึงงูเหลือม เมื่องูเหลือมแก่ฟังบทธา ทริยังๆ แทะขอบตรงนี้ **ไม่รู้**ว่าพระท่านว่าดีหรือไม่ดี ว่าอะไรก็ไม่ทราบแทะขอบตรง ทริยัง มันลงท้ายเหมือนๆ กัน ฟังเพราะดี

เมื่อฟังมาได้ ๒-๓ วัน อายุของท่านงูเหลือมตัวนี้ก็ถึงเวลาตาย เพราะแก่มากแล้ว **อาศัยที่ฟัง** บทของอภิธรรม อย่างประเภทไม่รู้เรื่อง เพียงชอบใจในเสียง ปรากฏว่าแก่ตายจากงูเหลือมแล้ว **แก่ก็** ไปเกิดเป็นเทวดา บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เทวโลก มีวิมานทองคำเป็นที่อยู่ มีนางฟ้า ๕๐๐ หรือ ๑,๐๐๐ เป็นบริวาร จำไม่ได้แน่

เมื่อหมดกาลจากความเป็นเทวดา ก็มาเกิดในเขตของชมพูทวีป เกิดก่อน **พระเจ้าอโศก** มหาราช ประมาณ ๓๐ ปี ในระหว่างที่มาเกิด ความจริงมาจากด้านของความดี คือเป็นเทวดาได้ เพราะเขตของพระพุทธศาสนา แต่ที่จะมาเกิดเป็นคน มาเกิดในตระกูลที่เคารพใน **อเจลก** คือ **พระเจ้า** **แก้วฟ้า**

ในตอนต่อมา ก็ปรากฏว่า แก่บวชเป็นพระในสำนักของอเจลก เดินแก้ผ้าตามสบาย ไม่มีกฎหมายลงโทษ แต่เป็นที่เคารพของตระกูลของพระราชา และอาศัยที่ได้ฟังทริยังๆ มานั่นแหละ บรรดาท่านพุทธบริษัท เป็นเหตุให้อเจลกท่านนี้ได้ **ทิพจักขุญาณ** เป็นเรื่องน่าแปลกใหม่ บรรดาท่านพุทธบริษัท การเข้าถึงศาสนาขององค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดา ด้วยกำลังใจที่เคารพเพียงเล็กน้อย มาเกิดเป็นคน บวชเป็นอเจลก ก็ได้ทิพจักขุญาณ สามารถจะรู้อะไรต่ออะไรได้บ้าง ตามสมควร เพราะเป็นญาณที่มาจากฌานโลกีย์

มาวันหนึ่ง เมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชยังเป็นเด็กเล็ก พอเดินได้สะดวกๆ เวลานั้นเป็นยามว่าง ท่านพ่อเอาลูกขึ้นไปอุ้มไว้บนตัก ลูกชายนั่งตักท่านพ่อ นั่งไปนั่งมา ก็ปวดอุจจาระ ถ่ายอุจจาระออกมาเบือนตักของท่านพ่อ ท่านพ่อเห็นว่าลูกชายถ่ายอุจจาระออกมาเบือนก็จับโยนไปข้างๆ คำว่าโยน ในที่นี้คงไม่โยนแรงคงจะจับไปวางไว้ แต่บาลีท่านกล่าวว่า โยน พ่อมีความรักลูก จะโยนให้เจ็บหนักก็ไม่ได้

เมื่อมารดาเห็นว่า พ่อไม่ชอบใจลูก เพราะลูกจี้รดตัก จึงได้นำลูกชายที่รักไปอาบน้ำเต่างตัว เสียใหม่ แล้วก็พาลูกชายไปเดินเที่ยวนอกวัง พอดีครานั้น ก็ไปพบอเจลกคนสำคัญนี้เข้า คือ **อเจลก**

งูเหลือม (ชื่อของท่านมี ถ้าจะกล่าวให้ฟัง ก็เป็นการไม่สมควร จำยาก เราเรียกกันว่า อเจลกงูเหลือม ก็แล้วกัน) อเจลกเป็นที่เคารพของตระกูลนี้ เมื่อเห็นเด็กคนนี้เข้าก็ยื่นมือมา

พระราชินีสงสัย จึงได้ถามอาจารย์ใหญ่ว่า พระคุณเจ้าดูลูกชายหม่อมฉัน เพื่อประสงค์อะไร พระเจ้าข้า อเจลกคนนั้นจึงกล่าววาจาว่า ภคินี ลูกอ่อนน้องหญิง ลูกชายคนนี้เลี้ยงไว้ให้คินะ เมื่อพระราชบิดาทิวกตแล้ว จะเป็นกษัตริย์ที่มีความสำคัญมาก จะมีเดชอำนาจมากเหลือเกิน แต่ทว่าจะต้องฆ่าน้องชายต่างพระมารดา ๘๐ พระองค์ ด้วยความจำเป็น เมื่ออเจลกพยากรณ์แล้วก็ผ่านไป นางก็พา ลูกชายกลับไปสู่พระราชวัง

นับตั้งแต่นั้นมา นางก็จำเรื่องราวไว้ แต่ไม่เคยบอกให้ใครทราบ เมื่อท่านอโศกมหาราชโต ขึ้นมาเป็นหนุ่ม บรรลุนิติภาวะเป็นที่รักของบรรดาอำมาตย์ข้าราชการมาก เพราะมีจริยาคี ไม่เหยียดหยามใคร มีจิตเมตตา พระราชบิดาก็ทรงโปรด จึงแต่งตั้งให้ไปเป็นเจ้าเมืองหน้าด่าน เพราะมีความสามารถในการรบ และเป็นที่ยอมรับของราษฎรทุกฝ่ายได้

ต่อมา ไม่ช้านานเท่าใด ก็ปรากฏว่าพระราชบิดาสวรรคตบรรดาอำมาตย์ข้าราชการ จึงได้เชิญพระเจ้าอโศกมหาราช มาเถลิงราชสมบัติแทนพระบิดา ท่านมีน้องชายอยู่องค์หนึ่ง เป็นพี่น้องร่วมพระมารดาเดียวกัน นอกจากนั้นเพราะอาศัยพระราชบิดามีพระชายามาก ก็มีน้องชายต่างพระมารดา ๘๐ องค์เศษ

เมื่อท่านขึ้นเถลิงราชสมบัติ น้องชายต่างพระมารดา ก็คิดทรยศ หวังจะกบฏ ยึดราชสมบัติเข้ามาครองเสียเอง จึงได้นำกองทัพภายนอกทั้งหมด เข้ามาล้อมพระราชวัง

ความจริงพระเจ้าอโศกมหาราช กับพระอนุชา สองพระองค์เท่านั้น และมีทหารวังอีกไม่กี่ร้อยคน จึงได้ปรึกษากันว่า เวลานี้เขามาล้อมจะจับเรา เราจะสู้หรือจะยอมให้เขาจับ ยอมให้เขาเนรเทศ ดีไม่ดีกว่าที่เขาฆ่าเราตาย เขาไม่ยอมเนรเทศ ท่านน้องชายจึงได้กราบทูลว่า ในฐานะที่เราเป็นลูกกษัตริย์ ควรจะทรงความเป็นชาติดียอมเข้าไว้ เมื่อตาย ยอมตายดีกว่ายอมให้เขาจับ ถึงแม้ว่าเราจะมีความกล้ามากกว่าเราหลายเท่าเต็มที เมื่อพ่ายกับน้องประกอบไปด้วยความสามัคคี พร้อมเพรียงกันเช่นนั้น จึงได้รวบรวมกำลังของทหารเท่าที่มีอยู่ ออกไปปะทะกับข้าศึกศัตรู ซึ่งมีน้องชายต่างมารดาเป็นผู้นำเข้ามา

แต่ในที่สุด ด้วยอำนาจบุญญาธิการ และความสามัคคี ท่านทั้งสองก็จับน้องชายต่างพระมารดาได้หมด กองทัพทั้งหมดก็พากันยอมแพ้ ท่านจึงสั่งประหารชีวิตน้องชายต่างพระมารดาทั้งหมด

นี่แหละ บรรดาท่านพุทธบริษัท ถ้าความสามัคคีปรากฏถึงแม้ว่าเราจะมีความกล้าน้อยกว่าข้าศึก แต่ถ้าเราผนึกกำลังกันไว้ ด้วยความสามัคคี ข้าศึกก็ไม่สามารถเอาชนะเราได้ ดูตัวอย่างพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นต้น พระองค์กับน้องชาย สององค์สามารถปราบข้าศึกที่มีความกล้ามากกว่าหลายเท่าได้

ต่อมา เมื่อเรื่องราวอย่างนี้เกิดขึ้น พระเจ้าอโศกมหาราชจึงถามพระมารดาว่า เรื่องที่มันเกิดขึ้นมานี้ เคยมีใครพยากรณ์ไว้บ้างหรือเปล่า พระมารดาก็เล่าความจริงตามเดิมให้ฟัง พระเจ้าอโศกมหาราชจึงได้บอกว่า ถ้าอย่างนั้นก็ต้องการจะเอามาเป็นอาจารย์ประจำสำนัก พระมารดาจึงได้บอกว่า **อเจลก** องค์นี้ ท่านอยู่ไกลจากพระราชวังประมาณ ๓๐๐ โยชน์

พระเจ้าอโศกมหาราชก็ไม่ย่อท้อ จึงส่งกองเกยรดิยศ พร้อมไปด้วยเสลี่ยงประจำพระองค์ไปรับท่านอเจลกองค์นี้ เข้ามาหวังจะให้ เป็นอาจารย์อยู่ใกล้ๆ จะได้เป็นที่ปรึกษา

แต่ทว่า เมื่ออเจลกได้เห็นบรรดาอำมาตย์ข้าราชการไปรับก็ดีใจ ขึ้นเสลี่ยงตั้งใจจะมาเฝ้าพระเจ้าแผ่นดิน แต่ว่าอาศัยที่ยังมีกิเลสอยู่ในใจ ก็นึกครีมี คิดว่าเราจะเป็นพระแก้วฟ้า ดีกว่าพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ที่พระราชานำไม่เคารพ เคารพในเรา

เมื่อผ่านวัดของสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเขาจึงบอกกับคนหามว่า วางคานหามก่อน เราจะไปเยี่ยมชมสมณะด้วยกัน (นี่ แสดงว่า เบ่ง) เมื่อเขาวางคานหามแล้ว ท่านก็นวนวดเข้าไปในวัด เดินแก้ผ้าโทงๆ เข้าไป

บังเอิญวัดนั้น มีพระอรหันต์เป็นสมภาร เป็นหัวหน้า เมื่อท่านเห็นอเจลกเดินเข้ามา ท่านจึงถามว่า “ว่าอย่างไร พ่ออายตนะ พองูเหลือม ลืมอายตนะเสียแล้วหรือ” เมื่อสะกิดถูก แผลเก่าเข้าสู่สิ่งที่ เป็นกุศลประจำใจมันก็ปรากฏ มีความละอาย นั่งพับเพียบ เอาขาปิดหน้าล่างเข้าไว้ พระรู้ว่าท่านอายุ จึงได้ส่งผ้าให้ห่ม ส่งผ้าให้ห่ม ท่านอเจลกเห็นสัตว์ร้ายอยู่เยอะ มีเสื่อ ลิงห้ หมู ละมั่ง กวาง เก้ง เป็นต้น นอนอยู่ ไม่ทำอันตรายกัน จึงถามว่า “สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ เขาเรียกว่าอะไร” พระก็ตอบตามใจเดิมของท่านที่มีความรู้สึก ว่า ท่านบอกเขาว่า เขาเรียกว่า “อายตนะ” ท่าน พูดยุเรื่องอายตนะพอเขาๆ ปรากฏว่า **อเจลกงูเหลือม ได้พระโศดาปัตติผล**

เมื่อได้พระโศดาบันแล้ว ก็มีความรู้สึกตนว่า ความรู้เก่ามันเลวเหลือเกิน ใช้ไม่ได้ ตั้งใจจะยังไม่ไปหากษัตริย์ จึงมาบอกให้อำมาตย์เข้าไปก่อน บอกว่า “กิจที่เราจะพึงทำยังมีอยู่ ไปกราบทูลพระราชานางเธอ ให้ทรงทราบ ว่า เราเสร็จกิจในพระพุทธศาสนาแล้ว เราจะเข้าไป”

เมื่อกลับเข้ามาใหม่ ปรากฏว่า พระองค์นั้นซึ่งเป็นพระอรหันต์ เทศน์อายตนะซ้ำอีกคราวหนึ่งอย่างละเอียด ท่านก็ได้บรรลุอรหัตผล เป็นพระอริยบุคคลขั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนาแล้วจึงได้กลับมาสอนพระเจ้าอโศกมหาราช ให้มีความเคารพในพระพุทธศาสนา

นี่แหละ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยทั่วหน้า ฟังเรื่องราวของงูเหลือมว่า มีจิตเคารพในพระธรรม คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินวรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เพียงแต่พอใจในเสียง ตายไปเป็นเทวดา กลับมาเกิดเป็นคน เป็นอรหันต์ได้ฉับใจ

ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ซึ่งเกิดเป็นคน มีความรู้เรื่องว่า นี่เป็นเสียงของกุศล และอกุศล ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทถูกใจในคำสวดบทใดบทหนึ่ง หรือคำภาวนาอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นเครื่องจับใจ เวลาตายลงไป ใจยังพอใจในเรื่องนั้น หรือเวลาก่อนจะตาย เวลาป่วยไข้ไม่สบาย

หรือยามปกติ เปิดเครื่องบันทึกเสียงฟัง ชอบธรรมะตอนไหน ฟังตอนนั้นเป็นปกติ เป็นเครื่องจับใจ
ตายแล้วก็ไปสวรรค์ กลับลงมาเกิดอีกที ดีไม่ดีเป็นพระอรหันต์เลย เช่นเดียวกับงูเห่า

แต่อาตมามั่นใจว่า คนเรารู้ว่างูเห่า เพราะเรารู้เรื่องราว นี่เป็นพระธรรมคำสั่งสอนของ
พระพุทธเจ้า และก็รู้ว่าสิ่งทั้งหลายนี้เป็นบุญ เป็นกุศล

เอาละ บรรดาท่านพุทธศาสนิกชน ขอท่านทั้งหลายที่มีความเคารพในองค์สมเด็จพระ
ประทีปแก้ว จงมั่นใจว่า ท่านมั่นใจในธรรมบทใดบทหนึ่ง ถ้าไม่ได้อรหัตผลในชาตินี้ ตายก็เป็น
เทวดา กลับมาเกิดอีกที ได้เป็นพระอรหันต์ เช่นเดียวกับงูเห่าแน่นอน

ในที่สุดนี้ อาตมาก็ขอลาก่อน ขอความสุขสวัสดิ์พิพัฒนามงคล สมบูรณ์พูนผล จงมีแต่ท่าน
พุทธศาสนิกชนทุกท่าน สวัสดิ์

*****

ค้ำคาวพึงธรรม

ท่านสาธุชนพุทธบริษัททั้งหลาย ตอนนี้ก็ขอพบกับบรรดาท่านพุทธบริษัท ในเรื่องการปฏิบัติธรรมง่ายๆ เป็นกฎของธรรมเดิม แล้วก็เข้าถึงซึ่งพระนิพพานอีก ทั้งนี้ก็เพราะว่า ความง่ายในการปฏิบัติในพระธรรม คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระทรงแสดงสัตติโสภากย์มีอยู่ สมเด็จพระบรมครูสอนไว้

แต่ทว่า สำหรับที่ท่านทั้งหลายเห็นว่า การปฏิบัติในศาสนาขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเข้าถึงพระนิพพานเป็นของยาก

เอาตนเอง ก็มีความสงสัยเหมือนกันว่า ทำไมหนอสาวกขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้ชอบสอนแบบนั้น จะไปโทษสาวกขององค์สมเด็จพระทรงธรรม์ทุกๆ องค์ก็ไม่ได้

เราต้องเรียกว่า คณาจารย์ทั้งหลาย ตั้งแต่ตั้งผลกันขึ้นมา หาเหตุต่างๆ มาสอน บอกว่าพระธรรมคำสั่งสอนที่องค์สมเด็จพระชินวรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนนั้นต้องปฏิบัติกันให้ถึงเครื่องกันแบบนี้ มันจึงจะดี

นี่สิบรรดาท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย การเรียนปฏิบัติแบบนี้ เอาตามไม่อยากจะพูดว่าเป็นการทำลายความดีของพระพุทธเจ้า จะขอพูดเสียใหม่ว่า ท่านทั้งหลายมีความเข้าใจผิด คิดว่าสอนให้ลูกศิษย์ปฏิบัติในแบบฉบับที่ยากๆ มันเป็นเรื่องของลัทธิความรู้สึกลักษณะนี้ เป็นเหตุให้เสียผล

ที่บรรดาท่านพุทธศาสนิกชนผู้ปรารถนาในความดี แต่ความจริง ถ้าสาวกขององค์สมเด็จพระชินศรีบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าที่บรรดามรรคผลแล้ว สอนตามแบบฉบับที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วสอน ก็รู้สึกว่าเป็นของไม่ยาก

ถ้าจะว่ากันไปอีกที สำหรับท่านทั้งหลายที่เป็นพระอรหันต์ผลสอนคนไม่ยากจริงๆ ทั้งนี้เพราะว่า ท่านทั้งหลายเหล่านั้น ท่านได้บรรลุแล้ว ย่อมทราบดีว่า พระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระประทีปแก้ว ที่ท่านได้บรรลุแล้ว สิ่งใดบ้างที่พอสมควรกับกำลังใจของบรรดาท่านพุทธบริษัท

เหมือนกับการเดินทาง ถ้าเรารู้จักทางลัด แต่ทำไมเสียผลประโยชน์ เราเดินทางลัดจะถึงไวกว่า ดีกว่าปล่อยให้บุคคลผู้ไม่รู้จักทาง เดินบุก เข้าป่า เข้ารก ไปพบหนามบ้าง พบสัตว์ร้ายบ้าง

ในที่สุด เขาเหล่านั้นก็จะคลายความพยายาม เห็นว่าคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายากเกินไป เลยหมดกำลังใจที่จะพึงปฏิบัติ

นี่แหละบรรดาท่านพุทธบริษัท บรรดาคณาจารย์ทั้งหลายที่สอนกัน หรือเขียนตำราขึ้นมา นิยมเขียนให้มันยาก แต่ความจริงองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า เวลาสอนคน องค์สมเด็จพระทศพลไม่ได้สอนยาก หัววิธีที่บุคคลรับฟัง จะเข้าใจได้ง่ายที่สุดเท่าที่จะทำได้

เรามาฟังเรื่องราวขององค์สมเด็จพระจอมไตร ฟังกันไปจะเห็นว่าองค์สมเด็จพระบรมครู
สอนแบบง่ายๆ

ตอนนี้ ก็จะนำเอาสัตว์เดรัจฉานเข้านิพพาน มาเล่าให้ฟังอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งความจริงก็เป็น
พวกเดียวกับงูเหลือม ฟังธรรมมาพร้อมกัน

สำหรับการฟังธรรมของสัตว์เดรัจฉานกลุ่มนี้ ก็ฟังเช่นเดียวกับงูเหลือม ขอบใจเฉพาะใน
เสียงธรรม เขาไม่ได้รู้เรื่องว่าผู้ที่ไปกล่าวนั้นเป็นพระ เขาไม่รู้จักคำว่า “พระ” และเขาเองก็ไม่รู้จัก
ภาษามนุษย์ เสียงที่กล่าวไป จะหาว่าเขารู้จักว่าเป็นธรรมก็เปล่า เพียงแค่พอใจในเสียงเท่านั้น

เมื่อตายจากความเป็นสัตว์ ไปเกิดเป็นเทวดา พ้นจากเทวดาเป็นลูกของชาวประมงเป็นคน
จากลูกชาวประมง บวชเป็นพระในสำนักของพระสารีบุตร ฟังธรรมนั้นซ้ำอีกครั้งเดียว เป็นพระ
อรหัตผล เรียกว่าเร็วกว่างูเหลือม

งูเหลือมต้องมาเกิดเป็นคน มาบวชเป็นอเจลก แล้วก็ได้ ทิพจักขุญาณ กว่าจะเข้าถึงพระ
ศาสนาขององค์สมเด็จพระพิชิตมาร ต้องใช้เวลาตั้งหลายสิบปี คือตอนบวชเป็นพระ ได้ทิพจักขุ
ญาณแล้ว พระเจ้าอโศกมหาราชยังเป็นเด็ก

ต่อมา เมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชครองราชสมบัติแทนพระราชบิดา ก็แสดงว่าอย่างน้อยพระ
องค์ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า ๓๐ ปี หลวงตาองค์นี้ก็จะปาเข้าไปถึง ๖๐-๗๐ ปี เข้าไปแล้ว นี่เสียเวลา
มาก สำหรับกลุ่มหลังนี้ไม่เสียเวลามาก

เรื่องนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย เคยฟังพระเทศน์มามาก แต่อาจจะไม่ได้สนใจ ท่าน
พวกนี้คือใคร ท่านพวกนี้ก็คือ ค้างคาว ๕๐๐ ตัว ที่ไปนอนห้อยหัวอยู่ในถ้ำเดียวกับงูเหลือม ขณะนั้น
พระสงฆ์ทั้งหลายพากันไปซ้อมพระอภิธรรม

การซ้อมแบบนั้น เป็นการซ้อมให้คล้อง ไม่ใช่ว่าจะซ้อมอภิธรรมให้เกิดความชำนาญ แล้ว
นำไปสวดศพ เพื่อหวังจะได้ปัจจัยมาหล่อเลี้ยงชีวิต พระสมัยนั้นท่านไม่ได้คิดแบบนั้น ท่านคิดอย่าง
เดียวว่า ทำอย่างไรหนอ เราจึงจะเป็นอรหันต์ เข้าถึงซึ่งพระนิพพานได้ นี่เป็นอารมณ์ใจส่วนใหญ่
และมีปริมาณสูงสุดในขณะที่พระพุทธรูปเจ้ายังดำรงพระชนม์อยู่

เมื่อพระทั้งหลายเหล่านั้น เรียนอภิธรรมจากสำนักของสมเด็จพระบรมครูแล้ว จึงได้นำเอา
พระอภิธรรม ที่องค์สมเด็จพระประทีปแก้วสอนไว้ ไปสาธยายให้ชื่นใจ เพื่อจะได้จำข้อธรรมไว้
ประพฤติกฎปฏิบัติ

ฉะนั้น ในขณะที่ท่านทั้งหลายเข้าไปซ้อมอภิธรรมในถ้ำหลังนั้น คือในถ้ำเดียวกันกับที่งู
เหลือมนอนอยู่ แต่ว่าค้างคาวพวกนี้ไม่ได้ชอบธรรมะขององค์สมเด็จพระบรมครู คือว่าชอบเสียง
อภิธรรมแต่เฉพาะบทอาขยตนะ ท่านของฟังเสียงทั้งหมด

แต่ไม่รู้ว่าเสียงนั้นว่าอย่างไร พระทั้งหลายไปซ้อมกัน ก็ซ้อมกันแบบเสียงพร้อมๆ กัน ทำ
เสียงให้สม่ำเสมอขึ้น เพื่อความคล้องและความมีระเบียบ

ค้ำคาวทั้งหมด ชอบใจเสียงทั้งหมด เพราะว่าฟังเรื่อยๆ เสนาะดี จะรู้ว่าเสียงนั้นเป็นเสียง
ธรรมก็หาไม่ ฟังมาฟังไป ฟังไปฟังมา เผลอหลับ แท้ก็หลุด หล่นลงมา ตีระกะกระทบหิน ตายหมด
ทั้ง ๕๐๐ ตัว

เมื่อตายแล้ว เพราะฟังเสียงในธรรม พอใจในธรรม ก็ไปเกิดเป็นเทวดา บนสวรรค์ชั้นดาว
ดึงสเทวโลกทั้งหมด มีวิมานทองคำเป็นที่อยู่ มีนางฟ้า ๕๐๐ เป็นบริวาร

นี่แหละ บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ฟังพระสูตร คือ บุคคลตัวอย่าง ก็ดูตัวอย่างค้ำคาว
บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายที่มีเครื่องบันทึกเสียง เมื่อฟังธรรมจากเสียง ถ้าบังเอิญเสียงในธรรม
บทใดบทหนึ่งก็ตาม อันเป็นที่พอใจของบรรดาท่านพุทธบริษัท พยายามฟังบทนั้นไว้ให้ขึ้นใจ เรา
จะจำได้ หรือไม่ก็ไม่เป็นไร

แต่ถ้าทำจิตใจให้รักรึ้ ผูกติดเข้าไปกับธรรมบทนั้น ไม่ต้องฟังทุกบท อันดับแรก ฟังไปทุก
ตอน ฟังไปทุกบท ถ้าปรากฏว่ารักส่วนใดส่วนหนึ่งมาก เราฟังเฉพาะส่วนนั้นให้เข้าใจ ถ้าเวลาที่ท่าน
จะตาย จิตใจของท่านพอใจอยู่ในธรรมบทนั้น หมายความว่า ขณะจะตาย ถ้าเปิดธรรมบทนั้นฟังก็ดี
หรือไม่ได้เปิดฟังธรรมบทนั้น แต่ทว่าจิตใจจับอยู่ในธรรมบทนั้น

เป็นอันว่า จิตใจของท่านจับอยู่ในธรรม ที่พระพุทธเจ้ากล่าวว่

“จิตเต ปาริสุทธะ สุขติ ปาฎิกังขา”

เพราะว่า ในขณะที่จิตใจเราพอใจในธรรม ขณะนั้นจิตก็ว่างจากกิเลส ถ้าเป็นอย่างนั้น
ท่านเองก็จะได้ผลดี เช่นเดียวกับค้ำคาวทั้ง ๕๐๐ ตัว หรือว่าเช่นเดียวกับงูเหลือม

ตอนนี้ มาคุยกันเรื่อง ค้ำคาว ต่อไป เป็นอันว่าท่านทั้งหลายทราบแล้วว่า วิธีไปสวรรค์แบบ
ง่าย ๆ ด้วยการพอใจในการฟังธรรม พอใจในบทไหนมาก ฟังซ้ำอยู่แค่นั้น เราไปสวรรค์ได้ เอาตอน
หนึ่งก่อน อันดับแรก เรายึดสวรรค์ไว้เป็นทุนก่อน

ต่อมา ค้ำคาวพวกนั้น ที่ฟังธรรมในศาสนาขององค์สมเด็จพระชินวร ไม่รู้เรื่อง แต่ว่าพอใจ
ในเสียง

เมื่อศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุบัติขึ้น คือพระพุทธเจ้า ทรงมาอุบัติ
ในโลกเป็นพระพุทธเจ้า ประกาศพระพุทธศาสนา ปรากฏว่าเทวดาค้ำคาวทั้ง ๕๐๐ ก็จุติจากเทวดา
(คำว่า จุติ แปลว่า เคลื่อน ไม่ได้หมายความว่า ตาย) มาเกิดเป็นลูกชาวประมง ในเขตของพระพุทธ
ศาสนา ชาวประมงพวกนี้มีความเลื่อมใสในพระสารีบุตรมาก

ต่อมา ค้ำคาวทั้ง ๕๐๐ ที่มาเกิดเป็นลูกชายชาวประมง (ขอได้โปรดทราบ ไม่ได้เกิดพ่อ
เดียว แม่เดียวกันถ้าเกิดพ่อเดียว แม่เดียวกันทั้ง ๕๐๐ อย่างนี้เขาเรียกว่า **ครอก** ไม่ใช่เหล่าคนมาเกิด
ในขณะนั้นร่วมกัน ร่วมคณะ ไม่ใช่ร่วมพ่อร่วมแม่คนเดียวกัน พ่อแม่คนหนึ่งอาจจะมีลูก ห้าคน
สามคน สี่คน แบ่งกันเกิด ไม่ใช่รวมไปเกิดท้องเดียวคราวละ ๕๐๐ คน เห็นจะเย่)

เมื่อเกิดมาแล้ว ต่อมาโตขึ้น ก็มีความพอใจในพระสารีบุตรซึ่งเป็นอัครสาวกเบื้องขวา ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขอบวชในสำนักของพระสารีบุตร เมื่อบวชแล้ว ก็อยู่ในสำนักของพระสารีบุตร

ในกาลนั้น ปรากฏว่า เป็นเวลาที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า กำลังไปแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระพุทธรมาดา คือ นำเอาอภิธรรมทั้ง ๗ คัมภีร์นี้ ไปสอนพระพุทธรมาดา พร้อมไปด้วยเทวดา และพรหมทั้งหมด

ในวันหนึ่ง องค์สมเด็จพระบรมสุคต เวลาเช้าลงมาบิณฑบาต แต่ความจริง เมื่อถึงเวลาเช้าทุกวัน ร่างกายต้องการอาหารเพราะว่าการที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ขึ้นไปเทศน์โปรดพระพุทธรมาดา พระองค์ไปด้วยอภิญญาสมบัติ ยกกายไปทั้งกาย ไม่ใช่ว่าถอดจิตขึ้นไป อย่างที่พระได้มโนมยิทธิ

คือการขึ้นไปของพระต่างกัน บางท่านที่ได้เฉพาะมโนมยิทธิก็เอาไปแต่นามกาย คือ กายภายใน ที่เราเรียกกันว่า จิต จิตในที่นี้จะไปหมายความว่า มันเป็นดวงๆ ก็ไม่ถูก ความจริงแล้วมันเป็นกายอีกกายหนึ่ง ที่เราเรียกว่า อภิสสมานกาย มีหัว มีเท้า มีขา มีร่างกาย เหมือนกัน

แต่ว่า กายนี้จะสวย หรือไม่สวยปานใด ต้องวัดกันถึงด้านกุศลผลบุญ ที่เราทำไว้ ถ้าเราทำบาป กายนี้ก็เสื่อมโทรม มองดูไม่สวย ถ้าเรามีบุญ ร่างกายก็สวย ถ้าบุญมากเท่าไร กายนี้ยิ่งสวยมากเท่านั้น

ถ้ากายของพระที่ประกอบไปด้วยนิพพาน จะเป็นแก้วประกายพริกทั้งดวง มีแสงสว่าง กายประเภทนี้ เราจะทราบได้เมื่อเราได้เจโตปริยญาณ เพราะอาศัยที่เรามีความเคารพในศาสนาขององค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเหตุ ความรู้อันนี้องค์สมเด็จพระบรมโลกเชษฐาได้มาแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วจึงได้สอนพวกเราเหล่าพุทธบริษัท ถ้าเราปฏิบัติตาม เราก็ได้เช่นเดียวกัน

มาพูดกันต่อไปว่า เมื่อถึงเวลาบิณฑบาต องค์สมเด็จพระประทีปแก้ว ก็ทรงใช้ปาฏิหาริย์เนรมิตรูปพระขึ้นองค์หนึ่ง เหมือนกับพระองค์ ให้เทศน์ต่อ พระองค์ก็ทรงลงมาบิณฑบาตยังเมืองมนุษย์

ในวันหนึ่ง พระองค์เห็นพระสารีบุตรที่ขอบสระ โบกขรณ้องค์สมเด็จพระชินศรีจึงได้มีพระพุทธรูฏีกาตรัสเรียกพระสารีบุตรว่า “สารีบุตระ คุณก่อนสารีบุตร เธอจงมาหาตถาคต ในเวลากลับจากบิณฑบาตแล้ว”

พระสารีบุตรกำลังจะกลับวัด องค์สมเด็จพระทรงสวัสดิ์จึงมาดักพระสารีบุตรอยู่ เพราะพระองค์สมเด็จพระบรมครูทรงทราบว่า พระที่เป็นลูกศิษย์ของพระสารีบุตรทั้ง ๕๐๐ รูป เดิมทีเดียว เคยฟังอภิธรรมทั้ง ๗ คัมภีร์ ถ้าเขาฟังซ้ำอีกที เขาจะได้บรรลุมรรคผล

เมื่อองค์สมเด็จพระทศพลทรงทราบอย่างนี้ องค์สมเด็จพระชินวรจึงได้ไปดักพระสารีบุตร ที่ขอบสระโบกขรณี เมื่อพระสารีบุตรพบองค์สมเด็จพระชินวร เข้ามากราบถวายบังคมแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วจึงได้มีพระพุทธฎีกาตรัสว่า

“**สารีบุตร** คุณก่อนสารีบุตร เธอจงเรียนปกรณ์ ๗ ประการนี้ไป” คำว่า **ปกรณ์** หมายความว่าถึง **หัวข้อธรรม** ที่บรรดาพระสงฆ์ทั้งหลาย นำมาสวดสวดสวด คือคนตายในเวลา

แล้วองค์สมเด็จพระชินศรีก็มีพระพุทธฎีกาตรัสว่า “สารีบุตรลูกศิษย์ของเธอทั้ง ๕๐๐ รูป ที่บวชอยู่ในสำนักของเธอ เดิมที่เขาเป็นค่างควา ๕๐๐ ตัว เคยฟังปกรณ์ ๗ ประการนี้มาแล้วและก็หล่นลงมาตายพร้อมกัน ไปเกิดเป็นเทวดา ทั้ง ๕๐๐ ท่าน เมื่อหมดบุญจากเทวดา ก็จุติลงมาเกิดเป็นมนุษย์ เป็นลูกชาวประมงเวลานี้บวชในสำนักของเธอ ถ้าเขาฟังปกรณ์ ๗ ประการนี้ **จบด้วยความเคารพ** ท่านทั้งหมดนั้นจะเป็นอรหันต์ทั้งหมดทันที”

เมื่อองค์สมเด็จพระชินศรีพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแนะนำพระสารีบุตรแล้ว องค์สมเด็จพระประทีปแก้วก็บอกกับพระสารีบุตร ให้เรียน **ปกรณ์ทั้ง ๗ ประการ** คือ **อภิธรรม ทั้ง ๗ คัมภีร์** องค์สมเด็จพระชินศรีกล่าวธรรมแต่เพียงโดยย่อ พอได้ความตามที่พระนำมาสวดเวลาคนตายในเวลา

เมื่อจบแล้วองค์สมเด็จพระชินศรีก็แยกจากพระสารีบุตรขึ้นไปสู่สวรรค์เทวโลกชั้นดาวดึงส์ เสด็จประทับที่บัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ เทศน์ต่อ พระที่นั่งองค์สมเด็จพระบรมโลกนาถทรงเนรมิตไว้ ทั้งนี้พรหมและเทวดาทั้งหมด จะทราบก็หาไม่ เพราะเป็นอำนาจพระพุทธรูปปฏิหารีย์

สำหรับพระสารีบุตรนั้น เมื่อได้สดับปกรณ์ทั้ง ๗ ประการ จากองค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดามาแล้ว กลับมาก็ปฏิบัติตามกระแสคำแนะนำขององค์สมเด็จพระทีปแก้ว คือฉันข้าวเสร็จแล้ว จึงได้เรียกพระที่เป็นบริษัทั้ง ๕๐๐ รูป มาประชุมกัน แล้วก็แสดงปกรณ์ ๗ ประการ พร้อมด้วยคำอธิบายให้เข้าใจ

บรรดาพระสงฆ์ทั้งหลายเหล่านั้น เมื่อได้ฟังปกรณ์ ๗ ประการ พร้อมด้วยคำอธิบาย ก็ปรากฏว่า **บรรลุอรหัตผล เป็นพระอริยบุคคลสูงสุดในพระพุทธศาสนา**

นี่แหละ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายโดยทั่วหน้า การที่นำประวัติความเป็นมาของงูเหลือมก็ดี ค่างควาก็ดี มาแสดงให้เห็นแก่บรรดาท่านพุทธบริษัททราบ ก็มีความหวังตั้งใจอยู่อย่างเดียว คือว่า **การสั่งสมบุญบารมีในเขตของพระพุทธศาสนานี้ และการเข้าถึงพระนิพพาน เป็นของไม่ยากนัก**

ถ้าหากว่า ท่านทั้งหลายมีความเคารพในองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ไม่ดัดแปลงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เสียผล ท่านทั้งหลายที่เกิดมาเป็นคนพบพระพุทธศาสนา แล้วก็มี**ความเคารพในพระพุทธศาสนา ตั้งหน้าบำเพ็ญบุญกิริยาวัตร** คือ สร้างความดีทุกประการ

ตามที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอน ที่เป็นเช่นนี้ ก็แสดงว่าท่านทั้งหลายเคยพบองค์สมเด็จพระชินวรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้ว และมีน้ำใจผ่องแผ้วประกอบไปด้วยกุศล

บรรดาท่านพุทธศาสนิกชน จึงมีความพอใจในการสดับและปฏิบัติธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ แสดงว่าบุญบารมีของท่านทั้งหลาย สร้างมาแล้วใหญ่โตมาก จึงมีความเลื่อมใสในองค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ทั้งๆ ที่เราไม่ได้เคยได้พบตัวพระพุทธเจ้าแต่ก็มีความแน่ใจว่า พระพุทธเจ้ามีจริง

เรื่องอย่างนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิง จะเปรียบเทียบกันได้ว่า คนที่เขาเป็นเพื่อนกับท่านก็ดี อยู่บ้านใกล้เรือนเคียงก็ดี ที่ได้มีความเคารพในศาสนาขององค์สมเด็จพระชินศรีอย่างท่าน อาจจะไม่มี ท่านไปพูดเรื่องพระพุทธศาสนา เขาจะสั่นหัวว่าเรื่องของศาสนาเป็นยาเสพติด ใช้ไม่ได้ นักบวชในศาสนาขององค์สมเด็จพระจอมไตร เป็นผู้ถ่วงความเจริญ ถ่วงความมั่งมีศรีสุขของสังคมอย่างนี้ เป็นต้น

นี่แหละบรรดาท่านพุทธศาสนิกชน เป็นการเปรียบเทียบถึงบุญบารมี หากว่าท่านทั้งหลายจะบอกว่า

“แหม...บารมีที่ข้าพเจ้าสร้างมาน้อยเต็มที ไม่สามารถจะเป็นพระอรหันต์ได้”

แต่บางท่านไม่พูดอย่างนั้น พูดเสียใหม่ว่า

“ข้าพเจ้าไม่มีบุญบารมีเลย ไม่สามารถจะเป็นพระอรหันต์ได้”

ถ้าหากว่า บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลายคิดอย่างนี้ก็ขอโปรดประทานอภัย กลับใจคิดเสียใหม่ คิดว่า ถ้าเราไม่เคยมีบุญบารมีที่เคยสะสมไว้ เราจะพอใจในคำสอนขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้ คุณตัวอย่าง เพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงของท่านก็แล้วกัน ท่านพอใจในพระธรรมแต่เขาไม่มีความพอใจ เปรียบเทียบบารมีกันได้

ในตอนนี้เป็นอันว่าท่านทั้งหลายทราบแล้วว่า เวลานี้ท่านมีบารมีพอสมควร

รวมความแล้วก็ดีกว่าค่างควา ดีกว่างูเหลือมมาก อย่างน้อยที่สุด ท่านก็รู้อย่างนี้เป็นพระธรรม คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าที่สอนไว้ ถ้าบุคคลผู้ใดปฏิบัติตาม จะมีความสุขหรือถ้าความเลื่อมใสไม่มีถึงแค่นั้น ท่านทั้งหลายก็ยังรู้จักคำพูดที่พระท่านสวด หรือฟังเครื่องบันทึกเสียงที่ฟังว่าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า รู้ภาษาแห่งคำพูด ถ้าจะเปรียบเทียบกับค่างควา และงูเหลือม ท่านดีกว่าหลายแสนเท่า

ในเมื่อ ค่างควา และงูเหลือม เป็นสัตว์เดรัจฉาน ฟังธรรมไม่รู้วัชธรรม และก็ไม่รู้เรื่อง พอใจแต่เพียงเสียง ดายแล้วเป็นเทวดาได้ อันนี้เป็นทุนใหญ่เบื้องต้นแรก แล้วกลับลงมาเกิดเป็นคน ฟังธรรมซ้ำอีกคราวหนึ่ง ปรากฏว่า สำเร็จอรหัตผล

บรรดาท่านพุทธบริษัท เกิดเป็นคน ฟังภาษาที่รู้เรื่องและก็มีความเข้าใจว่า นี่เป็นคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นอันว่าท่านมีกำไรดีกว่า งูเหลือมและค่างคาวทั้งหมด

หากว่า ท่านพอใจในเสียงธรรมขององค์สมเด็จพระบรมสุคต ที่บรรดาพระสงฆ์สาวกนำมาแสดง ฟังแล้วจงอย่าทิ้งไปเลือกฟังหลายๆ เรื่อง หลายๆ ตอน แล้วก็พิจารณาพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระชินวรว่า เรื่องไหนเราชอบใจมากที่สุด มีอยู่เท่าไร ฟังตอนที่เราชอบใจให้หนักให้ขึ้นใจ

เวลาก่อนจะหลับ นึกถึงพระธรรมบทนั้น นึกเข้าไว้สัก ๒-๓ นาที แล้วก็หลับไป ไม่เป็นไร เวลาตื่นใหม่ๆ นึกถึงพระธรรมบทนั้นเข้าไว้สักนิดหน่อย เป็นการกระตุ้นเตือนใจ เวลากลางวัน ประกอบกิจการงาน ถ้าวางเมื่อไร นึกถึงธรรมบทนั้นเข้าไว้

ถ้าเป็นอย่างนี้ ถ้าบุญวาสนาบาปมีของท่านยังอ่อน จะต้องเร่ร่อนไปในวิภวภูมิจนตาย ไปจากมนุษย์เมื่อไร อย่างน้อยที่สุด ท่านก็เกิดเป็นเทวดา หรือพรหม

ถ้าหมกบุญวาสนาบาปมี จากเทวดาหรือพรหม มาเกิดเป็นคน ฟังธรรมซ้ำอีกหนเดียว เพราะว่าพระอรหันต์ก็ดี พระพุทธเจ้าก็ดี ย่อมรู้จักคนว่า มีกุศลส่วนใดมาในชาติก่อน องค์สมเด็จพระชินวรจะสอนบทนั้น เป็นการซ้ำ หรือสะกิดแผลเก่า จะทำให้เราเข้าถึงธรรมบทนั้นได้โดยจับปล้น และเป็นอรหันต์ทันที

ดีไม่ดี เวลาที่เราเกิดเป็นเทวดา ถ้าพระศรีอาริย์ตรัสขึ้นมา เรายังเป็นเทวดา หรือพรหม ถ้าฟังเทศน์จากพระศรีอาริย์เพียงจบเดียว บรรดาท่านพุทธบริษัท ก็จะได้บรรลุมรรคผลพระนิพพาน

เพราะว่า องค์สมเด็จพระพิชิตมาร เทศน์สอนพุทธบริษัทคราวใด ปรากฏว่า เทวดาหรือพรหม บรรลุมรรคผลมากกว่าคน เพราะว่าเทวดาก็ดี พรหมก็ดี มีกายเป็นทิพย์ มีความเป็นอยู่เป็นทิพย์ ไม่มีความทุกข์ ไม่มีความกังวล เมื่อจิตโน้มไปในส่วนของกุศลแล้ว ก็ปรากฏว่า มีความเข้าใจในคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระประทีปแก้วได้ดี เป็นเหตุให้บรรลุมรรคผลได้ง่าย

เอาละ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ขออุทิศคำแนะนำในเรื่องของพระสูตร ไว้แต่เพียงเท่านี้ ขอความสุขสวัสดิ จงมีแต่ท่านพุทธบริษัททุกท่าน สวัสดิ์.

*****

การฟังธรรมเป็นของยาก

บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน เรื่องนิพพานเป็นของไม่ยาก เพราะตัดกิเลสตัวเดียวอยู่ที่ร่างกาย

ก็อ่านกันมานานแล้ว ต่อไปขอนำคำสั่งสอนของสมเด็จพระพุทธองค์ที่ตรัสไว้ เรื่องของคนของ “อุบาสก ๕ คน” มาแสดงแก่บรรดาท่านพุทธบริษัท เพราะว่าอ่านธรรมนี้อย่างเดียว มันเบื่อกว่าอ่านพระสูตรนะ

เวลานั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเสด็จประทับอยู่ในเขตพระเชตะวันมหาวิหาร ขณะนั้นองค์สมเด็จพระพิชิตมารกำลังแสดงพระธรรมเทศนาแก่บรรดาพระสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกา แต่ว่า ในกลุ่มคนที่ฟังเทศน์วันนั้น มีคนแปลกประหลาดมา ๕ คน คือว่าคนแปลกประหลาดนี้ไม่ใช่รูปร่างประหลาด หรือจิริยาประหลาด คือ

คนหนึ่งเวลานั่งฟังเทศน์ของพระพุทธเจ้า แก่ก็เอามือเชยแผ่นดิน

อีกคนหนึ่งกำลังฟังเทศน์อยู่ก็หลับกรนครอกๆ

อีกคนหนึ่งเวลาฟังเทศน์จากพระพุทธเจ้า เอามือเขย่าต้นไม้ (พระพุทธเจ้าท่านเทศน์ในป่าในดง ท่านเทศน์ทั้งนั้นแหละ...)

อีกคนหนึ่งกำลังนั่งฟังเทศน์อยู่แหงนคูดาว

อีกคนหนึ่งนั่งตั้งใจฟังเทศน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยความเคารพ

แต่ว่าคนอื่นมีมาก เพราะตั้งใจฟัง เมื่อพระพุทธเจ้าเทศน์จบ เขาก็ต่างบรรลุมรรคผลไปตามๆ กัน คนที่ตั้งใจฟังเทศน์จากสมเด็จพระทรงธรรม คนสุดท้ายเป็นพระโสดาบัน อีก ๔ คน ฟังไม่รู้เรื่อง

พระอานนท์เห็นอาการอย่างนั้น เมื่อท่านเทศน์จบ จึงได้กราบทูลถามองค์สมเด็จพระภควันต์ว่า

“ภันเต ภควา ข้าแต่องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เจริญพระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าสงสัย คน ๕ คน ที่ฟังเทศน์จากองค์สมเด็จพระทศพล มีจิริยาไม่เหมือนกัน เป็นด้วยเหตุใด พระเจ้าข้า...?”

สมเด็จพระบรมศาสดา จึงได้มีพุทธฎีกาตรัสแก่พระอานนท์ว่า

“อานันทะ ตุก่อนอานนท์ อานนท์ไม่รู้จักบุคคล ๕ คนนี้หรือ...?”

พระพุทธเจ้าท่านหมายความว่า คน ๕ คนนี้ ก่อนเกิดนี้มาจากไหน ท่านหมายความว่าอย่างนั้น

พระอานนท์ก็กราบทูลว่า “ไม่รู้จัก พระเจ้าค่ะ”

สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงได้มีพระพุทธฎีกาตรัสว่า

“อานันทะ ลูก่อนอานันท์ คน ๕ คนนี้ มือดีดีไม่เหมือนกัน” และก็ถามไปอีกว่า

“อานันทะ ลูก่อนอานันท์ เธอคิดว่าเทศน์ของตถาคตนี้ ฟังง่ายหรือ...?”

พระอานันท์ตอบว่า

“เห็นคนทุกคนเขาบอกว่าฟังง่าย ข้าพระพุทธเจ้าฟังเทศน์จากพระองค์จบเดียว เป็นพระโสดาบัน และคนที่ทั้งหลายส่วนมากนี้ ฟังเทศน์จากองค์สมเด็จพระทรงแสดงธรรม เป็นพระอรหันต์แต่จบเดียวเออะแอะก็ฟังง่าย”

พระพุทธเจ้าท่านบอก

“ไม่ง่าย มันง่ายสำหรับบุคคลบางพวก และก็ไม่ง่ายสำหรับบุคคลบางพวก”

ต่อมา ท่านก็ตรัสว่า

“เทศน์ของตถาคตนะ ถ้าคนไม่มีจิตเลื่อมใสในพระไตรสรณาคมน์มาก่อน คือ ไม่รู้จักคำว่า พุทธ ธรรม สังฆะ มาก่อน ฟังไม่รู้เรื่อง”

ท่านก็ย้อนไปถึงอดีตของพวก ๕ คน

คนที่ ๑ ฟังเทศน์แล้ว นั่งหลับ...คนนี้เคยเป็นพญมา ๕๐๐ ชาติ (คำว่า ฐ ในที่นี้หมายถึง พญานาค) พญานาคจริงๆ (พญานาคมี ๒ ชนิด ประเภทที่มีสภาพเป็นทิพย์ประเภทหนึ่ง ประเภทที่เป็นรูปธรรมดาประเภทหนึ่ง) เป็นพญานาค ๕๐๐ ชาติ

เวลาที่เป็นพญานาค คือ ม้วนตัวขดลงไป เอาหัววางบนขดแล้วก็นอนหลับสบาย เกิดติดต่อกันอย่างนี้ ๕๐๐ ชาติ ครั้นมาเกิดเป็นคนในเวลานี้ ยังไม่โหม่ในความหลับ อันนี้การฟังเทศน์ของตถาคตเธอจึงหลับ เสียงของตถาคตไม่กระทบโสตประสาทของเธอเลย คือไม่กระทบแก้วหูเลย อย่างนี้เป็นฉาน หลับในฉาน คือฉานหลับ ตอนตายก็ตกนรก และพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า

คนที่ ๒ เวลาที่ตถาคตเทศน์ เขาเอามือเขี่ยดิน เขี่ยไป เขี่ยมา เขี่ยไป (พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้เทศน์ในเมือง หรือในสถานที่เสมอไป เทศน์ตามโคนไม้บ้าง นั่งบนตอไม้บ้าง เวลานั้นเทศน์ในป่าที่มันแคบ คนมันมากก็ต้องนั่งเทศน์กันในสวนดอกไม้ ต้นไม้มีดิน วันนั้นก็นั่งเขี่ยไปเขี่ยมา เขี่ยมาเขี่ยไปดิน)

คนนี้ก็ก่อนจะมากเกิดเป็นคน เคยเกิดเป็นไส้เดือน ๕๐๐ ชาติ ติดต่อกัน (ไส้เดือนนี่...มันไชดินเป็นปกติ เกิดมาในชาตินี้นิสัยที่เคยไชดิน มันก็เอามือเขี่ยดินเป็นปกติ) เทศน์ของตถาคตไม่สามารถเข้าโสตประสาทเขาได้ คือ เขาไม่ได้ยินเลย เพราะเพลินในการเขี่ยดิน

คนที่ ๓ ขณะที่ฟังเทศน์อยู่เอามือเขย่าต้นไม้ องค์สมเด็จพระจอมไตรบอกว่า คนนี้เกิดเป็นลิงติดต่อกันมา ๕๐๐ ชาติ เพราะอาศัยการเกิดเป็นลิงมา ๕๐๐ ชาติ นิสัยความเป็นลิงก็คงอยู่

เวลาฟังเทศน์จากองค์สมเด็จพระบรมครู ไม่รู้เรื่องอีก เสียงพระพุทธเจ้าไม่กระทบโสตประสาท เลยเอามือเขย่าต้นไม้

คนที่ ๔ องค์สมเด็จพระจอมไตร ทรงตรัสว่า เวลานั่งฟังเทศน์แห่งหน้าขึ้นบนฟ้าเสมอ นะ
...คนนี้เป็นหมอดูมา ๕๐๐ ชาติ

(พวกยกเมฆตามตำราจริงๆ เขาต้องยกเมฆ ใช้คำภาวนาด้วย ใช้จิตเป็นสมาธิแล้วก็มองเมฆ มองเมฆแล้วภาพของเมฆมันจะเกิดกับจิตเป็นรูปต่างๆ แล้วเขาจะพยากรณ์ตามรูปนั้น แต่ความจริง การยกเมฆนี้ถูกต้อง เขาเคยพยากรณ์กัน มันทราบชัดเพราะจิตไม่มีกิเลส หมายความว่า จิตไม่หวัง ในความโลภ ถูกต้องจริงๆ เป็นสมาธิอันหนึ่ง)

และเวลาเกิดมาเป็นคนในชาตินี้ การฟังเทศน์ของตถาคตเขาไม่ได้ยินเลย นั่งใจลอย ตาลอย จ้องอากาศเป็นปกติ (เทศน์ของพระพุทธเจ้ามีความสำคัญมาก เขายังไม่ได้ยิน)

องค์สมเด็จพระมหาโมหิณี ทรงตรัสว่า

คนที่ ๕ ตั้งใจโดยความเคารพ เมื่อเทศน์จบเป็นพระโศดาบัน คือพรหมณ์คนนี้ เคยเกิด เป็นพรหมณ์ จบไตรภพของพรหมณ์ มา ๕๐๐ ชาติ คิดต่อกันเหมือนกัน ที่นี้เวลาที่ฟังเทศน์ของ ตถาคตนั้น เขาจึงตั้งใจฟังตาม แล้วเป็น พระโศดาบัน

องค์สมเด็จพระภควันต์บรมศาสดา จึงย้อนถามพระอานนท์ว่า

“อานันท์ เธอก่อนอานนท์ เธอเข้าใจหรือว่า เทศน์ของตถาคตนี้ฟังง่าย ความจริงเทศน์ของ ตถาคตนี้ฟังยากสำหรับคนบางพวก และก็ง่ายสำหรับคนบางพวก”

คน ๔ คน ที่กล่าวมาแล้วนั้น ท่านบอกว่าไม่เคยรู้จักถ้อยคำ ๓ คำนี้ นับอสงไขยกัป (หลาย อสงไขยกัป ไม่ใช่อสงไขยกัปเดียวนะ...) หลายอสงไขยกัป คำ ๓ คำ คือว่า พุทโธ ชัมโม สัมโม คน ประเภทนี้ ไม่เคยสนใจเลย

เคยเกิดพบพระพุทธเจ้า แต่ไม่เคยสนใจพระพุทธเจ้า เคยได้ยินเสียงเขาฟังธรรมกัน ก็ไม่เคย สนใจในการฟังธรรม เคยเห็นพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ก็ไม่เคยใส่ใจในพระสงฆ์

การปฏิบัติเป็นอย่างนี้ เขาจะหาที่ติเกิดกว่าปกติของเขาไม่ได้ แต่เกิดขึ้นมาแล้ว สนใจใน การทำบุญ ในการให้ทาน รักษาศีล ฟังพระธรรมเทศนา ปฏิบัติสมถวิปัสสนาเขาทำไม่ได้

คนพวกนี้ชอบอย่างเดียว คือ เต็นบ้าง ไร่บ้าง โรงเหล้าบ้าง โรงเบียร์บ้าง โรงยาฝิ่นบ้าง อย่าง นี้เป็นต้นนะ...ว่าอย่างนั้นบาปเขาว่าอย่างนั้น สถานที่ใดที่ไม่เป็นบุญเป็นกุศล คนประเภทนี้ชอบ เมื่อตายจากความเป็นคน เขาจะกลับไปอบายภูมิใหม่

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระจอมไตร จึงตรัสว่า

“อานันท์ เธอก่อนอานนท์ ตถาคตจึงบอกว่า เทศน์ของตถาคต คือ ธรรมที่ตถาคต แสดงนะ ฟังไม่ง่าย ฟังยาก คือ ว่าฟังยาก เพราะว่าคนไม่เคยเคารพในพระไตรสรณาคมน์ มาก่อน ไม่มีผลในการฟัง ยิ่งมีอาการตรงกันข้ามกับที่พระพุทธเจ้าทรงตรัส”

ตัวอย่างของบุคคลที่มีความสำคัญที่ฟังง่าย ก็คือ นางชุชชุตตรา ที่เป็นสาวใช้ของ พระนาง สยามาวดี

บุษชุดตรา คนนี้ การที่ฟังเทศน์ง่าย ฟังจบเดียวเป็นพระโสดาบัน ความจริงเธอเป็นหญิง
ค่อม หลังค่อมมันไม่สวย ใครเขาก็ไม่อยากจะได้ นั่นเป็นกฎของกรรมเดิม แต่กรรมที่มีความสำคัญ
อยู่ตอนหนึ่ง ที่ทำให้เป็นพระอริยเจ้าง่าย และก็มีผลมาก มีความทรงจำดี

องค์สมเด็จพระชินศรีทรงตรัสว่า

บุษชุดตราคนนี้มีสมัยหนึ่ง เป็นข้าราชการของพระมหากษัตริย์ เป็นชาววัง วันหนึ่งเธอออก
มาจากวังไปธุระข้างนอก ไปเห็นพระปัจเจกพุทธเจ้าที่พระราชามีความเคารพท่าน มาบิณฑบาตใน
เมือง

ก็ไม่ทราบว่ามีศรัทธาดีประเภทไหน...? ใครก็ไม่ทราบคันเอาข้าวต้มร้อนๆ ใส่บาตร
พระปัจเจกพุทธเจ้า ข้าวต้มกำลังร้อนๆ คันฝ่าเท้าไปในบาตรพระปัจเจกพุทธเจ้า ศรัทธาแรง อีตาคน
นี้ ถ้าไม่ลงนรกก็บุญตัวแล้ว

พระปัจเจกพุทธเจ้า ท่านก็ร้อนละซิ...เอามือซ้ายจับบาตรข้าง เปลี่ยนมือขวาจับบาตรข้าง
เปลี่ยนกัน ไปเปลี่ยนกันมา ของมันร้อนนี่

พอดี บุษชุดตราไปเห็นเข้า แล้วนั่งยกมือไหว้ กล่าววาทว่า “เอวัง ติฏฐุต ภัณฑ” ซึ่งแปลว่า
“ขอพระคุณเจ้ายื่นมืออยู่ก่อน พระเจ้าค่ะ” พระนางก็ปลดกำไลมือของนาง (กำไลมีราคาเท่าไรไม่
ทราบ) ๒ อัน ส่งให้พระปัจเจกพุทธเจ้า

เธอก็บอกว่า “ขอพระผู้เป็นเจ้าของมือ แล้วเอาบาตรเทินไว้บนกำไล เอามือรองมันจะไม่
ร้อน”

พระปัจเจกพุทธเจ้าก็ยื่นมองหน้าเธอ (คำว่า มองหน้า หมายความว่า ถ้าฉันเอาไปแล้วจะส่ง
คืนเมื่อไหร่จะ) เจ้าของเขาไม่ได้บอกมาให้เลยนะ (ท่านถามด้วยจริยา)

นางจึงบอกว่า “สำหรับกำไลนี้ หม่อมฉันถวายเลยเจ้าค่ะ...”

พระปัจเจกพุทธเจ้าก็รับ ผลที่สุดท่านก็เอามือรองไปได้แล้วท่านก็เหาะไปเขาคันธมาทน์
เมื่อเลิกใช้แล้วก็เก็บไว้บนยอดเขา...คันธมาทน์ เป็นที่อยู่ของพระปัจเจกพุทธเจ้าทุกพระองค์

พระพุทธเจ้าบอกว่า เมื่อนางบุษชุดตราถวายกำไลมือกับพระปัจเจกพุทธเจ้า ท่านรองกัน
ร้อนแล้ว พระปัจเจกพุทธเจ้ายังไม่เดินไปก่อน (พระปัจเจกพุทธเจ้าทำจริยากล้ายพระพุทธรูปมาก
บรรลุนิเทศเหมือนกัน) แต่ว่าต้องการจะให้พร เจ้าของเขายังไม่รับ ไม่ขอรับพรท่านยื่นเฉย

นางบุษชุดตราจึงกล่าวขอพรว่า

“ธรรมใดที่พระผู้เป็นเจ้าของมือแล้ว ขอหม่อมฉันได้โปรดเห็นธรรมนั้นด้วยเถิดเจ้าค่ะ...”

เพียงเท่านั้นความหมายมันกว้างมาก พระปัจเจกพุทธเจ้า จึงให้พรว่า “เอวัง โหตุ”

ซึ่งแปลเป็นใจความว่า

“เจ้าปรารถนาสิ่งใด ขอให้ได้สิ่งนั้นสมปรารถนา”

หลังจากนั้น นางบุษชุดตราตายจากความเป็นคนชาตินั้นแล้ว ก็ไปเกิดเป็นนางฟ้าบนสวรรค์
ชั้นดาวดึงส์เทวโลก ชาตินี้หลังลงมาเป็นคนหลังค่อม เพราะล้อเลียนพระปัจเจกพุทธเจ้า อันนี้ไม่ขอ
กล่าว

ต่อมา เมื่อเป็นข้าราชการบริพารของพระราชา เป็นคนรับใช้ใกล้ชิดของพระนางสามาวดี เป็น
คนที่พระนางสามาวดีใช้มากที่สุด เธอค่อนข้างมาก และมีปัญญาฉลาดมาก ใ้ความฉลาดตัวนี้ก็เพราะ
อาศัยที่ได้พรจากพระปัจเจกพุทธเจ้า ว่าขอผลบุญที่หม่อมฉันทำนี้ว่า

“ธรรมใดที่พระปัจเจกพุทธเจ้าเห็นแล้ว ขอหม่อมฉันได้เห็นเถิด พระเจ้าค่ะ...”

ท่านก็บอกว่า

“เอวัง โหตุ”

เธอก็รับด้วยความเคารพ พระปัจเจกพุทธเจ้าก็ให้ด้วยความตั้งใจให้ จึงกลายเป็นคนฉลาด
มาก แต่ว่าคนมีสติคิดมา พระเจ้าอุเทน พระราชทานทรัพย์ให้พระนางสามาวดี ซื้อดอกไม้วันละ ๘
ตำลึง บุษชุดตราเธอเป็นคนฉลาด เธอก็กั้นกินเสีย ๔ ตำลึง ไปซื้อให้เจ้านายวันละ ๔ ตำลึง คิดค่าเดิน
ไป ๒ ตำลึง มา ๒ ตำลึง ซื้อวันละ ๔ ตำลึง

มาวันหนึ่ง นางบุษชุดตราไปซื้อดอกไม้ที่บ้านนาย มาลากร วันนั้นนายมาลากร ขอพระ
ราชทานจากพระมหากษัตริย์เลี้ยงพระพุทธรูปและพระสงฆ์ ไปถึงนางจะซื้อดอกไม้ นายมาลากรก็
บอกว่า

“เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน วันนี้จะเลี้ยงพระ มีพระพุทธรูปเป็นประธาน และมีพระอรหันต์ติดตาม
๕๐๐ รูป เลี้ยงพระด้วยกันก่อนซิ”

นางก็ตกลง เรื่องดอกไม้ไม่เป็นไร ฉันจัดไว้แล้ว หลังจากถวายทานแล้ว องค์สมเด็จพระ
ประทีปแก้วก็ทรงโมทนา การโมทนาสมัยนั้นก็ทรงเทศน์ เทศน์ก็คือพูด

ท่านกล่าวถึงอนิสงส์การเคารพในพระไตรสรณาคมน์ว่า

“เธอทั้งหลาย ชีวิตเป็นของไม่เที่ยง แต่ความตายเป็นของเที่ยง จงอย่าคิดว่าความตายจะเข้า
มาถึงเราในวันพรุ่งนี้ จงคิดว่าความตายอาจจะมาถึงเราวันนี้ที่อยู่เสมอ คิดว่าจะตาย จะได้ทำความดี
เมื่อตายแล้วเราควรหนีอบายภูมิ คือ ยึดเอาความดีของพระพุทธรูป พระธรรม พระอริยสงฆ์ เป็นที่
พึ่งด้วยความเคารพและจะปฏิบัติในศีล ๕ ประการให้ครบถ้วน

และนอกจากนั้น จงคิดว่า ถ้าการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารมีเพียงใด เราก็ไม่พ้นทุกข์
ความสุขที่มีจริงๆ คือ นิพพาน ต้องการไปถึงพระนิพพาน ตั้งใจไว้เพื่อนิพพาน”

การที่พระพุทธรูปเทศน์อย่างนี้ เป็นหลักสูตรของพระโสดาบัน พระโสดาบันไม่มีอะไรมาก
คือ

๑. คิดว่าจะตาย

๒. เคารพพระพุทธรูป พระธรรม พระอริยสงฆ์ด้วยความจริงใจ

๓. มีศีล ๕ บริสุทธิ์

๔. คิดว่าตายแล้ว ขอไปนิพพาน

เพียงเท่านี้ เมื่อพระพุทธเจ้าเทศน์จบ นายมาลากรและนางขุชชุตตราก็เป็นพระโสดาบัน เมื่อเป็นพระโสดาบันแล้ว ศีลก็ขาดไม่ได้ วันนั้นเลขชู้ดอกไม้มือ ๘ ตำลึง กลับไปถึงวัง พระนางสามาวดีเห็นดอกไม้มากอีกเท่าตัว ก็ตกใจ ถามว่า

“พระราชาราชทานค่าดอกไม้เพิ่มหรืออย่างไร?”

นางก็บอกตรงไปตรงมา เพราะเป็นพระโสดาบัน

“ไม่เพิ่มเจ้าค่ะ ทุกวันก็ให้เงินเท่านี้ คือ ให้มาวันละ ๘ ตำลึง ฉันคิดค่าเดินไปเดินมาเสีย ๔ ตำลึง ซ้อมมาให้พระแม่เจ้า ๔ ตำลึง”

พระนางสามาวดี จึงถามว่า

“วันนี้ ทำไมไม่เอาไว้เล่า ความจริง ๔ ตำลึงก็พอใช้”

เธอจึงบอกว่า ไม่ได้หรอก วันนี้ได้พบพระพุทธเจ้า ท่านบอกว่าตกรอก ฟังเทศน์จบไม่ไหว โกงไม่ได้ เลิกโกงตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

พระนางสามาวดีและหญิง ๕๐๐ อาศัยที่เป็นคนสร้างคุณความดีไว้ในกาลก่อน เมื่อฟังคำวาทขององค์สมเด็จพระชินวร คือ พระพุทธเจ้าอุปัชฌาย์ ก็ดีใจ ถามขุชชุตตราว่า

“พระพุทธเจ้าเทศน์เป็นอย่างไร เทศน์ให้ฟังได้ไหม”

เธอก็บอกว่า เทศน์ได้ แต่ต้องอาบน้ำก่อน เขาก็เอาน้ำหอมให้อาบ ๑๖ หม้อ ต้องแต่งตัวก่อน เขาก็เอาผ้าแต่งตัวให้ ผ้าสาฎก

เธอก็บอกว่า ต้องนั่งธรรมมาสน์สูงกว่าคนฟัง พระนางสามาวดีก็ทำ ทำแล้ว เธอก็จำคำพูดของพระพุทธเจ้าได้หมด เทศน์ดีลึกลับเหมือนกับพระพุทธเจ้าทุกอย่าง พอนางเทศน์จบ หญิง ๕๐๐ มีพระนางสามาวดีเป็นประธาน ก็เป็นพระโสดาบันทั้งหมด

นี่ละ...บรรดาท่านทั้งหลายพุทธบริษัท จะเห็นว่าการฟังเทศน์ขององค์สมเด็จพระประทีปแก้ว ถึงเข้าใจ ความจริงพระพุทธเจ้าบอกฟังยาก การฟังเป็นของยาก คือคนที่ฟังง่ายต้องอาศัยบำเพ็ญบารมีดีมาในชาติก่อน

ถ้าไม่มีเคยมีความเคารพในสมเด็จพระชินวร ในพระธรรม พระอรุณสงฆ์ จะฟังไม่รู้เรื่องอย่างกับคน ๔ คนตามที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งตรงกันข้ามกับพราหมณ์คนที่ ๕ เคยได้ไตรเภท เคยเคารพในพระธรรม ฟังคราวเดียวจบเป็นพระโสดาบัน

บรรดาท่านพุทธบริษัททุกท่าน ขอทุกท่านจงภูมิใจในความดีของตน ที่ทุกคนตั้งใจมาบำเพ็ญกุศล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิง ได้คุณธรรมพิเศษ นั่นคือ การปฏิบัติพระกรรมฐานด้านมโนมยิทธิ

ความจริงนะ กรรมฐานดีทั้งหมด แต่ว่าถ้าดีเป็นพิเศษเพราะว่าสิ่งที่เราสงสัยหมดไป ตายแล้วเกิดหรือไม่เกิด สวรรค์มีจริงไหม พรหมโลกมีจริงไหม นิพพานมีจริงไหม นรก เปรต มีจริงไหม อสุรกายมีจริง เราทราบ สามารถระลึกชาติด้วยอันนี้ไม่สำคัญ

สิ่งสำคัญที่สุด สามารถจะรู้ได้ ถ้าตายจากชาตินี้แล้วจะไปอยู่ที่ไหน อันนี้มีความสำคัญมาก องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้ามีความต้องการอย่างนี้มาก ถ้าเราคิดว่าอยู่ได้แต่สวรรค์ เราต้องการเป็นพรหม ก็ปรับปรุงกำลังใจนิดหน่อย ให้ทรงความสุข เราก็ไปเป็นพรหมได้

ถ้าบารมีของเราแค่พรหม และต้องการไปนิพพาน และต้องการจริงๆ แล้วก็ตามนึกถึงองค์สมเด็จพระพิชิตมาร ปรับปรุงกำลังใจเล็กน้อย ใช้เวลาประเดี้ยวเดียวเดี้ยวก็มีกำลังถึงนิพพาน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าบรรดาท่านพุทธบริษัทชายหญิงสามารถไปถึงนิพพานได้ เป็นปกติ ให้ไปทุกวัน

อย่างน้อยที่สุด ตอนเช้ามีดตื่นขึ้นมา ไม่ต้องลุกนั่งก็ได้ แต่นอนก็ได้ นอนแล้วรวบรวมกำลังใจส่งไปนิพพานก่อน จะใช้เวลามากก็ได้ น้อยก็ได้ ตามกำลังเวลา ทำให้จิตสบายที่ตรงนั้น คือให้สบายที่สุด ที่นิพพานก็สบาย

และที่ตั้งใจคิดว่า

“วันนี้ ถ้าตายเมื่อไร ขอมาที่นี่เมื่อนั้น” คือ มานิพพานเมื่อนั้น

เท่านั้นละ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย การที่จิตไปอยู่ที่นิพพาน จิตว่างจากกิเลสทั้งหมด เวลานั้นกิเลสชนิดเดียวที่มีมันจะถึงนิพพานไม่ได้ เฉพาะที่เวลา และความจริงในการขจัดจิตให้ว่างจากกิเลส ให้ว่างขนาดนั้นไปทุกวัน มันจะเกิดความเคยชิน

ในที่สุด...ยามปกติจิตของเรามันจะมีความสงบ มีแต่ความสุข ถ้าตายเมื่อไร บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ที่ตรงนั้นเป็นที่ไปของเรา คือ นิพพาน สวรรค์ดี.

*****

วิธีรวบรัดในการปฏิบัติพระกรรมฐาน

โอกาสนี้ บรรดาท่านพุทธบริษัททั้งหลาย ได้พากันสมาทานพระรัตนตรัยแล้ว ต่อไปนี้ ขอให้รวบรวมกำลังใจให้อยู่ในเขตของกุศล คือ

อันดับแรก ตั้งใจฟังเสียงขณะที่ได้ยินเสียงชัดรู้เรื่องทุกอย่างทุกถ้อยคำ อย่างนี้ชื่อว่าจิตเป็นสมาธิ

เพราะคำว่า สมาธิ แปลว่า ตั้งใจไว้เฉพาะเหตุใดเหตุหนึ่ง นี่เราตั้งใจฟังเสียง เมื่อฟังแล้วก็คิดตามเป็นตัวปัญญา วันนี้จะพูดต่อถึง ทางสายเข้าสู่พระนิพพาน เมื่อบริกรรมนี้ได้กล่าวไว้แล้วตามพระพุทธพจน์ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า

อธิศีลสิกขา เป็นกำลังของพระโสดาบันกับพระสกิทาคามี

อธิจิตสิกขา เป็นกำลังของพระอนาคามี

อธิปัญญาสิกขา เป็นกำลังของพระอรหันตผล

นี่ถ้าเราเข้าใจรวบรัดในการปฏิบัติพระกรรมฐาน เราก็จะมีกำลังเข้าถึงมรรคถึงผลเข้าโดยง่าย แต่ทั้งนี้ก็ต้องเว้นไว้แต่ว่าเว้นจากปถวิโพธิ์ และติรัจฉานกถา

จงจำไว้ว่าอารมณ์ใดที่ประกอบไปด้วยความรัก ประกอบไปด้วยความโลภ ประกอบไปด้วยความโกรธ ประกอบไปด้วยความหลง อันนั้นพระพุทธเจ้ากล่าวว่าเป็น "อารมณ์ของติรัจฉาน"

คำว่า ติรัจฉาน ก็หมายความว่า ไปขวาง เกร็งจวน นี่เขาแปลว่า ไปขวางๆ คือ มั่นขวางจากทางดี มั่นไม่ตรงดี เพราะว่าอาการอย่างนั้น เป็นอาการของเกร็งจวน ใจคิดเป็นใจของเกร็งจวน วาจากกล่าวติรัจฉานกถาเป็นวาจาของเกร็งจวน อาการทำเป็นอาการของเกร็งจวน ใช้ไม่ได้ พระพุทธเจ้าไม่มีความประสงค์

ฉะนั้น อาการของเกร็งจวนทั้งหมด อันฟังจะเกิดทางจิตก็ดี ทางวาจาก็ดี ทางใจก็ดี จงอย่ามีในสำนักของเรา จงระมัดระวังกำลังใจเป็นสำคัญ อย่าเอาอารมณ์ของเกร็งจวนเข้ามาใช้ในจิต

และก็จงอย่าไปเพ่งเล็งบุคคลอื่น ว่าจงอย่าสนใจกับอารมณ์ของคนอื่น จงอย่าสนใจกับจริยาของบุคคลอื่น ให้พยายามปรับปรุงใจตนเองเป็นสำคัญ

และให้ทรงพรหมวิหาร ๔ มีอิทธิบาท ๔ ฟังแล้วก็ต้องจำ จำแล้วก็ต้องประพฤติปฏิบัติ จงจำไว้ ถ้าจำไม่ได้ก็จงรู้ว่าเลวเกินไป คนเลวเขาไม่เรียกว่าคน เขาเรียกว่าสัตว์ในอบายภูมิ

ต่อไปนี้ให้ทุกคนควบคุมตัวเองเป็นสำคัญ อย่าเข้าไปยุ่งกับคนอื่น ทุกคนที่เข้ามาในสำนักควรจะปฏิบัติอยู่ในความดีและควบคุมตัวเองเป็นสำคัญ อย่าทำจิตเสีย อย่าทำวาจาเสีย อย่าทำใจเสีย

ถ้าอยากจะไม่เสียไปเสียที่อื่น อย่ามาเสียที่นี่ เพราะอะไรเพราะว่าเราสอนเพื่อความอยู่เป็นสุข เราปฏิบัติกันเพื่อความอยู่เป็นสุข ความเป็นสุขเกิดจากอะไร

อนึ่ง อริสติกขา มีศีลเป็นปกติ คนที่เขาไม่มีศีลนะ เขาไม่สร้างความยุ่งให้เกิดกับบุคคลอื่น เพราะว่าเขามองหาความเลวของตัวเป็นสำคัญ ถ้าจิตของเราดีละก็มันก็ไม่ยุ่ง ภายก็ดี วาจาก็ดี ถ้าจิตของเราเลว วาจาก็เลว ภายก็เลว

ทีนี้ทุกคนจงสำนึกตัวไว้ อย่าให้มีอะไรเกิดขึ้น เป็นการผิระเบียบตามพระพุทธศาสนา และตามระเบียบวินัย แล้วเราก็คควบคุมศีล ศีลของเรามีเท่าไร ปฏิบัติให้ครบ ทำไว้ให้มันครบ ธรรมะมีเท่าไร ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน มีเท่าไรปฏิบัติให้ครบ อารมณ์สมณะมี ๔๐ ปฏิบัติให้มันครบองค์ วิปัสสนาญาณมีเท่าไรปฏิบัติให้ครบ ถ้าพยายามคิดประพฤติปฏิบัติอยู่ อย่างนี้ มันก็ไม่มีเวลาที่จะไปยุ่งกับบุคคลอื่น ถ้าเราดีเสียแล้วก็ไม่สร้างความยุ่งยากความเดือดร้อน ให้แก่บุคคลอื่น

อันนี้อาการที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่บุคคลอื่น ก็ชื่อว่า ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเอง คนอื่นเขามีอารมณ์เป็นสุขเราก็มีอารมณ์เป็นสุข ถ้าเราทำคนอื่นเขาให้มีความร่ำร้อน เราก็ได้รับอารมณ์ร่ำร้อนเช่นเดียวกัน

พระพุทธเจ้ากล่าววว่า

"ปุชชะโก ละภะเต ปุชัง วันทะโก ปฏิวันทะนัง"

"ผู้บูชาย่อมได้การบูชาตอบ ผู้ให้ย่อมได้ให้ตอบ"

ถ้าเรามีพรหมวิหาร ๔ เสียอย่างเดียว มันจะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น ความร่ำร้อนมันก็ไม่เกิดขึ้น นี่ขอให้ทุกท่านจงพยายามควบคุมกำลังใจ ประพฤติปฏิบัติให้ถูกแบบ เพราะสถานที่นี้เป็นพุทธเขต คือ เป็นเขตของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าย่อมจะไม่เลี้ยงคนชั่ว พระพุทธเจ้าทรงยกย่องแต่คนดี นิคคหะ ปัคคหะ เป็นจริยาของพระพุทธเจ้า ใครดีก็ยกย่องสรรเสริญ ความดีเป็นส่วนของความดี ใครผิดพระพุทธเจ้าลงโทษ อย่าเอาความดีเข้ามาบวก ถือว่าทำความดีแล้วทำความชั่วไม่มีโทษ อันนี้ไม่ได้ มันคนละเรื่อง

นี่ เป็นการควบคุมกำลังใจของเราให้เข้าถึงพระโศคาปัตติผล อารมณ์แห่งพระโศคาปัตติผล นี้ ความจริงมันเป็นหญ้าปากคอก แล้วพูดกันง่ายๆ ก็เป็นของเด็กเล่นสำหรับผู้ใหญ่ เราบวชกันเข้ามาแล้ว เวลานานพอสมควรทำไมไม่รักษาอารมณ์นี้ให้ได้

นี่พูดสำหรับคนชั่ว สำหรับท่านที่มีอารมณ์ดีก็มีมาก ที่รู้ว่าอารมณ์ชั่ว ก็เพราะว่าปากชั่ว จริยาเกิดทางกายชั่ว มันมาจากใจชั่ว ก็เพราะว่าปากชั่ว จริยาเกิดทางกายชั่ว มันมาจากใจชั่ว ให้รู้ตัว ความชั่วของตัวไว้ ทีนี้เราจะปราบความชั่วของเราได้ยังไง ก็ทรงพรหมวิหาร ๔ ไว้เป็นสำคัญ ถ้ามีพรหมวิหาร ๔ แล้ว หาชั่วไม่ได้ ศีลก็บริสุทธ์

พระโศคาบัน ท่านบอกว่าคุณมีความเคารพในพระพุทธเจ้ามีความเคารพในพระธรรม มีความเคารพในพระสงฆ์ คำที่จะเคารพจริงๆ หรือการที่จะเคารพจริงๆ ก็คือคงศีลให้บริสุทธ์ ไม่ทำกาย

ทุจริต วจิตุจริต มโนทุจริตให้เกิดขึ้น ทรงกายสุจริต ทรงวจิตุจริต ทรงมโนสุจริต นี่เป็นจริยาของ
ฆราวาส หรือของพระ

สำหรับพระ เณร มีศีลมากอยู่แล้วก็ไม่ควรจะเลว ถ้าเลวละก็ไปเปรียบเทียบกับสัตว์
เดรัจฉาน สัตว์เดรัจฉานไม่ได้ ตามที่พูดแล้วเมื่อคืนนี้

ทีนี้เมื่อคืนเราอธิบายกันมาแล้วว่า อากาของพระโศดบันก็มีความเคารพในพระพุทธเจ้า
พระธรรม พระสงฆ์ และมีศีลห้าบริสุทธิ เพราะมีศีลห้าบริสุทธิ เพราะมีศีลสิกขาเป็นสำคัญ
เป็นปัจจัยของพระโศดบันกับพระสัทธาคามี

ในเมื่อพูดกันตอนนั้น และก็ปรารภกันบอกว่าการปฏิบัติอย่างนี้ ไม่ต้องสนใจเรื่องจริตฯ
มันจะเป็นยังไงก็ช่าง เราสนใจอยู่อย่างเดียวว่า มีความเคารพในพระพุทธเจ้า ในพระธรรม ในพระ
สงฆ์ มีศีลบริสุทธิ มีนิพพานเป็นอารมณ์ แล้วก็มีมรรคานุสสติกรรมฐานเป็นอารมณ์ นึกถึงความ
ตายไว้เป็นปกติ ว่า ตายแล้วเราจะไม่ยอมไปในที่ชั่ว

ทีนี้ถ้าเราจะตายให้มันดี เวลานี้มันก็ต้องมีกายดี วาจาดี มีใจดี ถ้าหากว่าเรามีกายชั่ว วาจาชั่ว
ใจชั่ว ตายแล้วมันก็ชั่ว คือ พระโศดบันกุมกำลังใจให้ทรงอยู่ในความคิดเท่านั้น ยังไม่สามารถจะตัด
ความโลภได้ ยังไม่สามารถจะตัดความรักได้ ยังไม่สามารถจะตัดความโกรธได้ ยังไม่สามารถจะตัด
ความหลงได้ แต่สิ่งทั้ง ๔ ประการนี้ ยับยั้งอยู่ในขอบเขตของศีล มีวงแคบเข้ามา

ทีนี้เมื่อคืนนี้ เราพูดกันถึงอาการที่จะทรงพระโศดบัน ถ้าใครเขาจะถามหรือไม่ถาม เราก็
สร้างความเข้าใจของเราเอง เพราะคำว่าพระโศดบันนี้ ไม่ต้องการสมาธิหรือยังงี้ ทำไมจึงไม่ได้
พูดถึงสมาธิกันบ้าง

เป็นอันว่า โศดบันไม่ต้องหาสมาธิจิตหรือ คนอื่นเขาถามหรือท่านจะถามก็ตามใจ หรือเขา
ไม่ถามก็ได้ ก็เตรียมแก้ความเข้าใจตัวเองเอาไว้ ก็จึงตอบเขา บอกว่า คนที่นึกถึงพระพุทธเจ้าคุณ
ความดีของพระพุทธเจ้าเป็นปกติ ไม่ขาดในอารมณ์ของจิต อันนี้เป็นการเจริญพระกรรมฐานเป็น
พุทธานุสสติกรรมฐาน

ปรารภคุณความดีของพระธรรม ปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนที่องค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าเป็นปกติ ไม่ลืมความดีในพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้แล้ว อันนี้เป็น ัมมมานุส
สติกรรมฐาน

เรานึกถึงคุณความดีของพระอริยสงฆ์ที่ปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน จนได้บรรลุ
มรรคผลเราก็แสวงหาความคิดตามนั้น ตามท่าน ปฏิบัติตามท่าน นึกถึงท่านเอาไว้ อย่างนี้เป็นสังฆา
นุสสติกรรมฐาน

เรานึกถึงศีลที่องค์สมเด็จพระพิชิตมารทรงมอบให้ แนะนำสั่งสอนเรา ระมัดระวังศีลทุกข้อ
ทุกสิกขาบท ให้ปรากฏอยู่ครบถ้วน อยู่ด้วยคืออย่างนี้เป็น สีลานุสสติกรรมฐาน

เรานึกถึงพระนิพพานเป็นอารมณ์ คิดว่าการปฏิบัติอย่างนี้เรามีความมุ่งหมายอย่างเดียว คือ พระนิพพาน อย่างนี้เป็นอุปสมานุสสติกรรมฐาน

เรามีความรู้สึกอยู่เสมอว่า เราจะต้องตายแน่ จะตายเช้า ตายสาย ตายบ่าย ตายเที่ยง ตาย ด้วยอาการปกติ หรือด้วยอุบัติเหตุก็ตาม ก็ขึ้นชื่อว่าจะต้องตาย เราไม่ประมาทในชีวิต ก่อนที่เราจะ ตาย จะกอบโกยความดีใส่กำลังใจไว้ให้มันครบ พระพุทธเจ้าทรงสอนแบบไหน ปฏิบัติให้จบ ให้ ครบทุกประการ ให้บริบูรณ์ทั้งหมด และในฐานะที่เป็นสาวกขององค์สมเด็จพระบรมสุขตอย่างนี้ เป็น มรณานุสสติกรรมฐาน

เป็นอันว่า ด้านของสมาธิจิตของพระโสดาบัน นับไปให้ตีว่ามีอะไรบ้าง คือ

๑. พุทธานุสสติ

๒. ธรรมานุสสติ

๓. สังฆานุสสติ

๔. สីลานุสสติ

๕. อุปสมานุสสติ

๖. มรณานุสสติ

ที่นี้การเจริญพระกรรมฐานพร้อมๆ กันเขาทำอย่างไร การที่จะเป็นพระโสดาบันมีกฎบังคับว่า ถ้าอารมณ์จิตต่ำกว่าปฐมฌานจะเป็นพระโสดาบันไม่ได้ หรือว่าจะเป็นพระอริยเจ้าไม่ได้ อย่างเลวที่ สุดจิตต้องทรงอยู่ในปฐมฌานเป็นปกติ และอย่างดีที่สุดจิตก็จะทรงอยู่ในฌาน ๔ เป็นปกติ

แต่ฌานที่ ๔ นี้ปกติไม่ได้ ปกตินี้หมายความว่า ถึงเวลาที่เราจะใช้ ในยามปกติธรรมดา เรา พุด เราคุย เราทำงาน จิตต้องอยู่ในปฐมฌานเป็นปกติ แล้วอารมณ์ปฐมฌานเป็นอย่างไร

อารมณ์ปฐมฌาน ก็คือว่า เมื่อกิจการงานอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นสำหรับเรา อารมณ์นี้จะ คมอยู่ในอนุสสติทั้งหมดตลอดเวลา เราจะไม่ลืมพระพุทธเจ้า เราจะไม่ลืมพระธรรม เราจะไม่ลืมพระ สงฆ์ เราจะไม่ลืมศีล เราจะไม่ลืมพระนิพพาน เราจะไม่ลืมนึกถึงความตาย

นี่ ถ้าทุกคนมีอารมณ์อย่างนี้ มันจะมีบ้างไหมที่จะสร้างความเดือดร้อนให้กับบุคคลอื่น จะ ไปยุ่งกับจริยาของบุคคลอื่น จะไปยุ่งกับอาการของบุคคลอื่น จะไปติโนนตินี้ ว่าคนนั้น ค่าคนนี้ เสียดสิคนโน้นเสียดสิคนนี้ มันจะมีไหม แล้วมีการทะนงตนมันจะมีไหม ไม่มี

สำหรับคนตีประเภทนี้ ความจริงพระโสดาบันไม่มีอารมณ์สูงพิเศษอะไรเลย ถ้าเราจะกล่าว กันว่า ถ้าเป็นชาวบ้านก็เป็นชาวบ้านชั้นดีเท่านั้น ถ้าเป็นพระก็เป็นพระชั้นแล้ว ไม่ใช่พระชั้นดี

พระโสดาบันนี้เป็นพระเริ่มต้น เป็นพระเด็กๆ ถ้าเป็นพระก็เรียกว่าพระชั้นแล้ว ถ้าเป็น ฆราวาสก็เป็นฆราวาสชั้นดี แต่ถ้าอารมณ์ของเราทรามลงกว่าพระโสดาบันล่ะ ถ้าเป็นพระ ก็เลยเป็น พระเดรัจฉานไป ถ้าฆราวาสก็จัดว่าเป็นปุถุชนคนหนาแน่นไปด้วยกิเลส เป็นพาลชน คนโง่ โง่ เพราะอะไร โง่เพราะไม่คุมความดี ไม่หาความสุขให้เกิดแก่ตน

ทั้งนี้ก็เพราะว่าคนที่เข้าถึงพระโศดาบันนี่ะ มีอารมณ์เป็นสุขปกติ **ไม่ถือมงคลตื่นข่าว** คำว่าไม่ถือมงคลตื่นข่าว ก็คือ เขาอยู่ที่ไหน ไปที่นั่น เขาถือที่โน่นดีไปที่โน่น เขาถือที่นี่ดีมาที่นี่ ผลที่สุดหาดีอะไรไม่ได้ จับไม่ถูก มีอารมณ์ไม่แน่นอน มีสติไม่ตรงอย่างนี้ไม่ใช่พระโศดาบัน

สำหรับพระโศดาบันนะ **อยู่ที่ไหนก็อยู่ที่นั่น ที่ไหนไม่สำคัญ** คำสอนของอาจารย์องค์ไหน พระองค์ไหน องค์ไหนๆ ก็ไม่สำคัญ ถ้าตรงต่อคำสอนขององค์สมเด็จพระบรมสุตต พระโศดาบันยอมรับ ย่อม**ไม่ถือว่าอาจารย์เป็นสำคัญ ถือพระพุทธเจ้าเป็นสำคัญ**

ไม่ใช่ไปนั่งนับถือตัวบุคคลว่า พระองค์นั้นสอนดี พระองค์นี้สอนไม่ดี อาจารย์องค์นั้นสอนดี อาจารย์องค์นี้สอนไม่ดี เขา**ไม่ถืออาจารย์เป็นตัวสำคัญ** เพราะท่านถือว่าเป็น "ศากยบุตรพุทธชิโนรส"

ฉะนั้น ท่านที่ถึงพระโศดาบันแล้ว จึงยอมรับนับถือพระพุทธเจ้าว่าเป็นพระพุทธบิดา

อย่าง พระนางสามาวดี เมื่อพระเจ้าอุเทนบรมกษัตริย์ พระบาทท้าวเธอทรงขอขมา เพราะการลงผิด ลงโทษพระนางสามาวดีโดยไม่มีโทษ แต่โทษไม่เกิด เพราะลูกศรไม่ทำอันตรายพระนาง พระเจ้าอุเทนก้มลงจะกราบขอขมา พระนางบอกว่า "ขอขมาไม่ได้ต้องไปขอขมาต่อบิดาของหม่อมฉัน"

นี่การผิดในพระอริยเจ้า ต้องขอขมาตรงต่อพระพุทธเจ้าที่นี้ที่เรียกว่าขอขมาต่อบิดา เพราะถือว่าพระพุทธเจ้าเป็นพ่อ

ฉะนั้น ขอท่านทั้งหลาย การปฏิบัติพระกรรมฐาน จงอย่านำความเลวเข้ามาไว้ในจิต ขอได้โปรดทราบว่สำนักของเราตั้งมานานพอสมควร องค์เก่าอยู่นานพอสมควร ถ้ายังมีอารมณ์เลวอยู่เราก็จะคัดออกไป จะไม่เห็นหน้ากับบุคคลผู้ใด ทำความดีเพียงใด นั่นเป็นเรื่องของความดี แต่ความชั่วต้องเป็นเรื่องของความชั่ว อย่าเอาความดีเข้ามาคู่ความชั่ว อันนี้อภัยให้ไม่ได้ พระพุทธเจ้าก็ปฏิบัติอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นขอท่านทั้งหลาย ถ้าปรารถนาจะทรงความเป็นพระโศดาบันไว้ แต่ความจริงพระโศดาบันนี้ ใครปฏิบัติเต็ม ๓ เดือน ไม่ได้พระโศดาบันนี้ รู้สึกลัวจะเลวเกินไป เพราะมันเป็นของไม่ยาก จะเลวเกินกว่าที่คิดว่ามีความดีอยู่บ้าง

เพราะอะไร เพราะว่ามี^๑ความเคารพในพระพุทธเจ้า เคารพในพระธรรม เคารพในพระอริยสงฆ์ นึกถึงความดีของท่านเป็นปกติ อันนี้มันน่าจะมีกับพวกเรายู่แล้วเป็นของธรรมดา

และการมีศีลบริสุทธิ์ มันก็ควรจะมีอยู่แล้ว นึกถึงพระนิพพานเป็นอารมณ์ มันก็ควรจะมีได้ เป็นของไม่ยาก นึกถึงความตายเป็นอารมณ์ มันก็ควรจะมีอยู่แล้ว

และการตัดกิเลสก็**ไม่มีความสำคัญตรงไหน** ยังมีความรักในเพศ ยังมีความอยากรวย ยังมีความโกรธ ยังมีความหลง แต่ไม่ละเมียดคิด รักแต่ไม่รักนอกขอบเขตของศีล อยากรวยก็รวยด้วยความบริสุทธิ์ คือ ไม่คดโกงใคร ทำมาหากินตามปกติ โกรธแต่เราไม่ประหารประหารบุคคลอื่น หลง

ยังรักสวยรักงาม แต่ไม่ลืมความตาย นี่เป็นของง่ายๆ หนูปากคอก เป็นของที่ไม่เกินวิสัยพอจะทำได้

หวังว่าต่อไป ท่านทั้งหลายคงจะไม่มีใครเลว มีแต่ความดี และก็ทรงความดีทั้งหลายอย่างนี้ไว้ ถ้าเป็นพระทรงความดีแค่นี้ ผมยังถือว่าเลวเกินไป ในฐานะที่ครองผ้ากาสาพัสตร์

สำหรับบรรดาท่านพุทธบริษัท ที่เป็นฆราวาสก็ขอยกย่องว่า ถ้าทรงไว้ได้ จัดว่าเป็นความดี และต่อจากนี้ไป ขอท่านทั้งหลายโปรดตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้า หายใจออก ใช้คำภาวนา และพิจารณาตามอรรถาธิบาย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณบอกหมดเวลา **สวัสดิ์.**

*****

ธัมมานุสสติแบบพิจารณา

การอธิบายเรื่องการปฏิบัติพระกรรมฐานในวันนี้ ขออธิบายเรื่อง ธัมมานุสสติ
กรรมฐาน

อนุสสติทั้ง ๑๐ ประการ มีพุทธานุสสติ เป็นต้น และมีอานาปานุสสติเป็นปริโยสาน ตาม
แบบฉบับท่านบอกว่า ทรงได้แต่เฉพาะอุچارสมาธิ ไม่สามารถจะเข้าถึงฌานได้

แต่ทว่า ถ้าเรามีความฉลาด เราก็สามารถจะทำอนุสสติทั้งหมดเข้าถึงสมาบัติ ๘ ก็ได้ แล้วก็
เป็นบาทของวิปัสสนาญาณเข้าถึงวิปัสสนาญาณเบื้องสุด ถึงอรหัตผลก็ได้ นี่เป็นเรื่องของความ
ฉลาด หรือความโง่ของนักปฏิบัติ

สำหรับ ธัมมานุสสติกรรมฐาน แปลว่า ท่านแปลว่า นึกถึงความดีของพระธรรมคำสั่งสอน
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นปกติ อนุสสติ แปลว่า ตามนึกถึง ธัมมา คือ ธรรมะที่พระ
พุทธเจ้าทรงสอนไว้

ธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้มีทั้งหมดด้วยกัน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้น ๓ เราจะไปนำ
เอาธรรมะทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้น ๓มานั่งใคร่ครวญในเวลาเดียวกัน ย่อมเป็นไปได้ เพราะ
เวลาจำกัด

เฉพาะฉะนั้น เราก็ต้องถือเอาหัวใจของพระศาสนาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน
เป็นปัจฉิมวาจา คือว่าเป็นการประกาศให้บรรดาพระสงฆ์ทั้งหลายที่ไปประกาศพระศาสนาถือเป็น
แบบฉบับ เรียกว่า โอวาทปาฏิโมกข์ ว่า

สัตถะปาปัสสะ อะกะระณัง ท่านทั้งหลายจงแนะนำให้ชาวบ้านทั้งหลาย จงละความชั่วเสีย
ทั้งหมด

กุสลัตถุปะสัมปะทา จงประพฤติปฏิบัติแต่ความดี

สะจิตตะปะริโยทะปะนัง จงทำอารมณ์จิตของตนให้ผ่องใส

เอตัง พุทธานะสาสะนัง ท่านทรงรับรองว่า พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ตรัสอย่างนี้เหมือนกัน
หมด

เวลาที่เราจะพิจารณาพระธรรมตามแบบของอนุสสติ ที่เรียกว่าเป็นอุچارสมาธิเป็นอันดับ
สูงสุด ก็มาพิจารณากันใน ๓ ข้อนี้ เรานึกไว้เสมอว่า ขึ้นชื่อว่าความชั่วทั้งหมดเราจะไม่ทำ แล้วความ
ชั่วอันดับหยาบที่เราจะมองเห็นกันได้ง่าย ก็คือการละเมิดศีล ๕ ประการ เราจะไม่มีขมละเมิดเด็ด
ขาด หากว่าเราไม่ละเมิดศีล ๕ ประการได้ ก็ชื่อว่าเราไม่ทำความชั่ว

ถ้าเรายังละเมิดศีล ๕ ประการอยู่ ก็ชื่อว่าเรายังทำความชั่วอยู่ ใช้ไม่ได้ ทีนี้เราก็นั่ง
ใคร่ครวญจิตของเราว่า จิตของเราน่ะยอมรับนับถือความดีในศีล ๕ ประการแล้วหรือยัง ถ้ายังก็

พยายามหาทางจิตรอนความชั่วเสีย ถือว่าการละเมิดศีล ๕ ประการข้อใดข้อหนึ่งก็ตาม **ไม่มีความจำเป็นสำหรับชีวิตที่จะต้องละเมิด**

การฆ่าสัตว์ตัดชีวิตเอามาเลี้ยงชีพ ไม่มีความจำเป็น อยากจะกินเนื้อสัตว์ ชาวบ้านเขาฆ่าขายถ่มไป เราไปซื้อมากินได้ หรือว่าจะไม่กินเนื้อสัตว์เลย เขากินเจ๊กันอัมหมี่พื้มัน อ้วนพีกันด้วยประการทั้งปวง

ช่างก็ดี ควาก็ดี ม้าก็ดี กินหญ้ามีกำลังดีกว่าคนตั้งเยอะเยอะ นี่ขึ้นชื่อว่าอาหารไม่จำเป็นต้องใช้เนื้อสัตว์เป็นมาตรฐาน แต่ว่าถ้ามีโดยเราไม่จำเป็นจะต้องฆ่าเราก็กินได้ ถ้าเราจำเป็นจะต้องฆ่าสัตว์ให้ตาย เป็นการทำลายชีวิต เป็นการสร้างความชั่ว เราไม่เอา นี่ถือว่าข้อนี้ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องละเมิด

ข้อที่ ๒ การลักการขโมยทรัพย์สินของบุคคลอื่น การยื้อแย่งคดโกงเขา ก็ไม่มีความจำเป็น เราจะยื้อแย่งคดโกงเขามาได้มากสักเท่าไรก็ตาม เราก็ตองแก่ ต้องเจ็บ ต้องตายเหมือนกันหมด มีมากก็แก่ ก็เจ็บ ก็ตาย มีน้อยก็แก่ ก็เจ็บ ก็ตายเหมือนกัน ซึ่งมันไม่มีความสำคัญในการที่มีชีวิตมีทรัพย์สินมากทรัพย์สินน้อย

ข้อที่ ๓ การละเมิดข้อที่ ๓ คือ ข้อกาเมศูมิจจาจาร การร่วมรักในสตรีระหว่างเพศ อยู่ในเขตแห่งการหวงแหน ก็ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไร ไม่ได้สร้างตนให้เป็นคนดี ไม่ได้สร้างตนให้เป็นคนหนุ่ม ไม่ได้สร้างตนให้เป็นมหาเศรษฐี อนุเศรษฐีขึ้นมาได้ มีเมียมาก มีเมียน้อย มีผิวมาก มีผิวน้อย มันก็แก่ มันก็เจ็บ มันก็ตายเหมือนกัน

การทรงชีวิตอยู่ เราทรงอยู่ด้วยความสุจริต เราไม่มีการทุจริต แล้วก็ทรงชีวิตอยู่ได้ แต่การกล่าววาจาทุจริต หมายถึงว่า การโกหกมดเท็จเพื่อยังชีพความเป็นอยู่ เราปรารถนาความสุข มันก็หาความสุขจริงๆ ไม่ได้ มันก็แก่ ก็เจ็บ ก็ตายเหมือนกัน เราจะไปโกหกเขาทำไม

การดื่มสุราเมรัยเป็นการบั่นทอนชีวิต บั่นทอนปัญญา สร้างโรคภัยไข้เจ็บให้เกิดแก่ร่างกาย ทำลายประสาทให้มัวหมอง เป็นคนไร้สติสัมปชัญญะ มีสติพินเพื่อน มันก็ไม่เกิดประโยชน์ คนที่เขาไม่กินเหล้าเมายา เขาก็ทรงชีวิตอยู่ได้ ไม่เห็นมีความจำเป็นอะไรที่เราจะต้องละเมิด

นี่เราก็คือใคร่ครวญดูว่า พระธรรมคำสั่งสอนข้อแรกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทำได้ไหม นี่เราถือ **อัมมานุสสติกรรมฐาน** ไม่ใช่ไปนั่งภาวนาว่า พุทโธ เฉยๆ ภาวนาว่า พุทโธ เฉยๆ นั่นเป็นการทรงอารมณ์จิตเป็นฌาน แต่ทว่า เราต้องควบคุมอารมณ์อย่างนี้ไว้ด้วยว่า เราจะไม่ละเมิด **ข้อห้ามที่พระพุทธเจ้าทรงห้ามในด้านศีล** แล้วในส่วนธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำว่าไม่สมควรปฏิบัติ อย่าง **อคติ ๔** เป็นต้น และตัวอิจจาริยา ก็ตาม อย่างนี้เราก็ต้องไม่มีในใจของเรา

เป็นอันว่า ถ้าสิ่งทั้งหลายเหล่านี้จิตใจของเราไม่คบมันได้ไม่สนใจกับมัน คอยระมัดระวังไม่ให้เกิดขึ้นกับใจของเรา ก็ชื่อว่า เราไม่ทำความชั่วตามที่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวไว้แล้วในข้อต้น อย่างนี้ก็คือว่าเป็น **อัมมานุสสติกรรมฐาน** ได้หนึ่งในสาม

ธัมมานุสสติ ในข้อที่ ๒ พระพุทธเจ้าสอนให้เราทำแต่ความดีก็คือ ให้เราทรงศีล ๕ ประการ ให้บริสุทธิ์ ทรงพรหมวิหาร ๔ ให้เป็นปกติ

พรหมวิหาร ๔ ก็คือ เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา มีจิตอ่อนโยนไม่อิจฉา ริษยาใคร อุเบกขา วางเฉยกฎธรรมดาเข้ามาถึงตัว ความป่วยไข้ไม่สบาย การกระทบกระทั่งแห่งจิต ที่มันเป็นกฎธรรมดาของชีวิตของบุคคลที่เกิดมา ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา จิตใจของเราไม่หวั่นไหว อย่างนี้ชื่อว่า เราทำความดีแล้ว รักษาความดีนี้ไว้ให้เหมือนกับเกลือรักษาความเค็ม

ถ้าจิตใจของเราทรงไว้ได้อย่างนี้ แสดงว่าเราได้สองในสามของความดี ที่จัดว่าเป็น ธัมมานุสสติกรรมฐาน

สะจิตตะปริโยทะปะนัง พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้เราทำจิตให้สงบใส อันนี้องค์สมเด็จพระจอมไตรทรงแนะนำให้เราฝึกถึงกฎธรรมดาไว้เป็นปกติว่า

สภาพของชีวิต สิ่งที่มีชีวิตก็ตาม ไม่มีชีวิตก็ตาม ในโลกทั้งหมดมันเป็นอนิจจัง หาอะไรเที่ยงไม่ได้ มันเป็นทุกข์ ในเมื่อมันไม่เที่ยงมันก็มีความทุกข์ อนัตตา ในที่สุดมันก็สลายตัว ไม่มีอะไรยืนตัว

เราจะไปเกาะโลกธรรม หมายถึงว่าเกาะชีวิต ร่างกายของเรานี้ว่ามันเป็นเรา เป็นของเรา ก็ชื่อว่าเราก็โง่เต็มที่ ร่างกายนี้มันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ของเรา เราไม่มีในร่างกาย ร่างกายไม่มีในเรา ร่างกายเป็นแต่เพียง ธาตุ ๔ คือ ธาตุน้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ เข้ามาประกอบเป็นเรือนร่างชั่วคราว เป็นเหมือนกับบ้านพัก บ้านอาศัยชั่วคราว หรือว่าบ้านเช่า

ถ้ามันเป็นบ้านเช่ามันก็เก็บค่าเช่าแพงเกินไป เจ้าของบ้าน คือ กิเลส ตัณหา อุปาทาน และอกุศลกรรม ที่ดันให้เราเกิดมาอาศัยอยู่ในกาย มันเก็บค่าเช่า มันมีความโหดร้ายมาก เรามาอาศัยบ้านหลังนี้อยู่

บ้านหลังนี้เต็มไปด้วยความทุกข์ ต้องซ่อมทุกวัน วันหนึ่งๆ ซ่อมหลายครั้ง ซ่อมด้วยอะไรบ้างล่ะ ซ่อมด้วยอาหารการบริโภคนะ ถ้าไม่ซ่อมมันก็รวนเรโยเย สร้างความทุกข์ให้เกิดขึ้นกับเราให้อาหารการบริโภคตลอดเวลาแล้ว มันก็ยังไม่พอ

บางครั้งมันก็โชซัดโชเซ หมายถึงว่า ความป่วยไข้ไม่สบายปรากฏ สุขความสบายกายความสบายใจมันก็ไม่มีต้องสิ้นเปลือง ต้องทุกข์ทรมานกายทรมานใจ ทรัพย์สินเท่าไรก็ต้องจับจ่ายใช้สอยเอามารักษาตัวจนหมดสิ้น เราหามาด้วยความลำบาก

นี่แสดงว่าเจ้าของบ้านนี้มันใจร้ายมาก แล้วยิ่งไปกว่านั้นเราจะทะนุบำรุงมันเท่าไรก็ตาม เจ้าของบ้านมันก็พยายามทำให้ร่างกาย คือ บ้านที่เราอาศัยอยู่นี้ทรุดโทรมตลอดเวลา เราจะเห็นว่าร่างกายของเราแก่ลงไป ทรุดโทรมลงไปตลอดกาลตลอดสมัย

นี่เห็นความใจร้ายของเจ้าของบ้าน ว่ามันร้ายขนาดไหนแล้วในที่สุดมันก็ทำลายบ้านเสีย นี่เรียกว่าเราอาศัยบ้าน หรือเช่าบ้าน เสียค่าเช่าแพงแล้วยังไม่พอ ในที่สุด เจ้าของบ้านมันก็ทำลายบ้านนี้ให้เราแสวงหาบ้านอยู่ต่อไปใหม่

ก็เป็นอันว่าบ้านเหล่านี้ก็ดี บ้านหลังต่อไปก็ดี ที่จะมีต่อไป เราก็จะพบแต่ความทุกข์ มันไม่มีอะไรเป็นสุข

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงสอนให้บรรดาท่านพุทธบริษัทว่า

ละจิตตะปริโยทะปะนัง จงทำจิตใจให้ผ่องใส คิดไว้เสมอว่า บ้านเช่าคือร่างกายหลังนี้มันเต็มไปด้วยความทุกข์ ถ้าเราจะต้องมีบ้านแบบประเภทนี้ต่อไป เราก็จะพบแต่ความทุกข์อีก ให้วางภาระบ้านหลังนี้เสีย หมายความว่าเราไม่สนใจกับบ้านหลังนี้

ในขณะที่เราอาศัยอยู่ เราจะต้องทะนุบำรุงมันตามปกติเพราะเรายังอาศัยอยู่ ข้าวปลาอาหารหาให้กิน มันหนาวหาผ้ามาห่ม มันร้อนหาน้ำให้อาบสร้างความเย็นให้ปรากฏ ถ้ามันป่วยไข้ไม่สบาย รักษาเพื่อเป็นการระงับเวทนา ถ้ามันจะพังจริงๆ ก็ล้มได้ ทำใจไว้เสมอว่า **ไอ้บ้านจัญไรแบบนี้จะไม่มีสำหรับเราอีก**

ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะมันเป็นปัจจัยของความทุกข์ มันเป็นเชื้อสายของกิเลส ตัณหา อูบาทาน และอกุศลกรรม หรือจะกล่าวกันว่ามันเป็นเรือนจำที่กิเลส ตัณหา อูบาทาน และอกุศลกรรม ส่งจิตคือเรา เข้ามาขังไว้เป็นการทรมานก็เป็นไปได้

ฉะนั้น บ้านหรือเรือนจำประเภทนี้เราจะไม่มีมันต่อไป ชาติก่อนเราโง่แล้ว เวลานี้เรามาพบคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระประทีปแก้ว ทรงแนะนำให้เรารู้แล้วว่า บ้านหลังนี้มันเป็นปัจจัยของความทุกข์ เป็นเรือนร่างแห่งความทุกข์ เราไม่ต้องการมันอีก

วิธีที่จะไม่ต้องการมัน เราทำอย่างไร?

เราก็ลี้วงไปหาพระธรรมคำสั่งสอน ที่องค์สมเด็จพระจอมไตรสอนไว้เป็นหลัก เป็นการทำลายบ้านหลังนี้ คือ ไม่ต้องการพบบ้านหลังนี้ต่อไป นั่นก็คือ **มีการให้ทาน** ใคร่ครวญไว้เสมอว่า เราจะต้องให้ทานตามที่พระพุทธเจ้าทรงสั่ง ว่าเราจะไม่มีบ้านอันเต็มไปด้วยความทุกข์ ความเดือดร้อนแบบนี้อีก

เราต้องเป็นคนให้ทานเป็น ให้ทานในที่นี้ ไม่ใช่ให้ทานเอาหน้า ให้เอาชื่อเสียง เราให้ทานเอาศักดิ์ศรี หมายความว่า ให้ทานเพื่อเป็นการตัดกิเลส คือ โลภะ ความโลภที่จะอยากมีบ้านนี้ต่อไป เราไม่ยอมมีบ้านนี้ต่อไป เราให้ทานเพื่อเป็นการตัดรากตัดเหง้าของการที่จะมีบ้านประเภทนี้ ให้ทานไปด้วยดีเป็นการสงเคราะห์ เป็นการทำความดีให้สบาย

ประการที่ ๒ เราจะเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ ประกอบไปด้วยพรหมวิหาร ๔ ถ้าไม่มีพรหมวิหาร ๔ ศีลมันไม่บริสุทธิ์ เป็นการกำจัดโทษความโกรธให้พินาศไป

ประการที่ ๓ เราจะเชื่อองค์สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดาว่า...

ชาติปี ทูกขา ความเกิดเป็นทุกข์

ชราปี ทูกขา ความแก่เป็นทุกข์

มรณัมปี ทูกขัง ความตายเป็นทุกข์

โสภปริเทวทูกขโทมนัสสุปายาส ความเศร้าโศกเสียใจเป็นทุกข์ ความพลัดพรากจากของรัก
ของชอบใจเป็นทุกข์ นี่ถ้าเรายึด

ในเรื่องสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ร่างกายของเรานี้มันไม่ใช่เรา เราไม่ยึดถือมันเสีย คิดเสียว่าใน
เมื่อมันมีความเกิดขึ้นแล้ว ก็รู้ว่ามันจะเจ็บ มันจะแก่ มันจะตาย ก็ถือว่าเมื่อเกิดขึ้นมาแล้วประเดี๋ยว
มันก็แก่ มันแก่ไปทุกวันเรารู้ แก่ก็แก่ไป เราไม่ทุกข์กับภาวะของมัน มันจะเป็นยังงั้นก็ช่างมันปะไร
อยากจะแก่ก็เชิญแก่

ถ้ามันป่วยไข้ไม่สบาย เรารักษามันหายก็หาย ไม่หายหรือมันจะตายก็ช่างมัน เราไม่ต้องการ
มันอีกแล้ว ในเมื่อความตายมันจะเข้ามาถึงจริงๆ เราก็สร้างกรรมไว้ว่า ที่สุดของความทุกข์ของ
เราเข้ามาถึงแล้ว

องค์สมเด็จพระประทีปแก้วสอนไม่ให้เรายึดถือ บ้านประเภทนี้เราไม่ยึดถือมัน มันพังเสีย
ได้ก็ดีแล้ว ขึ้นชื่อว่าชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายสำหรับเราที่มีร่างกายแล้ว แบบนี้ ที่เต็มไปด้วยความทุกข์

ต่อไป เราจะแสวงหาความสุข กล่าวคือ เป็นผู้ไม่เกิดเป็นมนุษย์ ไม่เกิดเป็นเทวดา ไม่เกิด
เป็นพรหม ส่วนที่เราต้องการจะไป นั่นก็คือ พระนิพพานสายเดียว

นี่การพิจารณาแบบนี้ ที่พระโบราณจารย์ท่านเขียนไว้ว่า เป็นได้เข้าถึงอุปรการสมาธิ วันนี้ก็
ขอพูดจบไว้แต่เพียงเท่านี้ อย่างนี้เขาเรียกว่า ธรรมานุสสติกรรมฐานแบบพิจารณา

สำหรับธรรมานุสสติกรรมฐานแบบภาวนาให้เป็นฉานสมาบัติ วันพรุ่งนี้มีโอกาสจะพูดต่อ
ไป

ต่อแต่นี้ไป ขอบรรดาพุทธบริษัททุกท่านพยายามตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลม
หายใจเข้าออก ใช้คำภาวนาว่า พุทโธ หรือว่า ธรรมโธ หรือว่า สังโธ ก็ได้

แต่ถ้าภาวนาว่า พุทโธ ก็ให้จิตอยู่แค่ พุทโธ อย่าให้มันเลยไปถึง ธรรมโธ หรือ สังโธ

ถ้าภาวนาว่า ธรรมโธ ก็ให้จิตอยู่แค่ ธรรมโธ อย่างเดียว อย่างไปถึง พุทโธ หรือ สังโธ

ถ้าภาวนาว่า สังโธ ก็ให้จิตมันอยู่แค่ สังโธ อย่างเดียวอย่าให้มัน ไปถึง พุทโธ ธรรมโธ จิตมัน
จะส่าย รักษาอารมณ์อย่างไหนก็รักษาอารมณ์อย่างนั้นไว้เป็นปกติ

เวลาหายใจเข้านึกว่า พุท หายใจออกนึกว่า โธ ถ้าเจริญ ธรรมานุสสติกรรมฐาน เวลาหายใจ
เข้านึกว่า ธรรม เวลาหายใจออกนึกว่า โธ ธรรมโธ ธรรมโธ

หากว่าเจริญสังฆานุสสติกรรมฐาน หายใจเข้านึกถึงว่า สัง หายใจออกนึกว่า โธ อย่างใด
อย่างหนึ่งโดยเฉพาะ อย่าให้จิตมันสอคล้ายไปสู่อารมณ์อื่น

ถ้าเราสามารถจะทรงความดีได้ชั่วขณะหนึ่งในช่วงเวลา ๓๐ นาที ที่จะให้เวลาต่อไปนี้ ถ้า
ทรงความดีได้อย่างนี้สัก ๓ นาที ก็เชื่อว่าเรามีความดีพอสมควร **สวัสดิ์**.

*****

**“คำภาวนาว่า “พุทธโธ” เป็นพุทธชานุสสติกรรมฐาน
อารมณ์เพียงเท่านี้ ถ้าเราสามารถทำได้ถึงที่สุด ก็จะเข้า
ถึงฌาน ๔”**

ธัมมานุสสติแบบอารมณ์ปัก

สำหรับวันนี้ จะได้พูดเรื่องธัมมานุสสนาหรือว่าธัมมานุสสติต่อ เมื่อวานนี้ได้พูดธัมมานุสสติตามแบบปฏิบัติที่พระโหราณาจารย์ได้เขียนไว้ว่า มีอารมณ์เข้าถึงอุปจารสมาธิ

วันนี้จะได้พูดเรื่อง ธัมมานุสสติกรรมฐาน ในด้านระดับของฌาน เพราะว่าถ้าเรามีความฉลาดเราก็ทำได้

ฉะนั้น การเจริญพระกรรมฐานตามแบบฉบับโดยเฉพาะ ท่านอาจจะกล่าวว่า บรรดาอนุสสติทั้งหมดเว้นไว้แต่อานาปานุสสติอย่างเดียว จึงจะเข้าเป็นฌานได้ นอกนั้นเข้าถึงอุปจารสมาธิ

แต่ว่าอาจารย์ผู้ฉลาด เช่น หลวงพ่อพริ่ง วัดมะกอก อสุภกรรมฐาน ท่านสามารถจะเนรมิตเอารูปอสุภขึ้นมาได้เลยทีเดียว เราจะเพ่งรูปตายแล้ววันหนึ่ง สองวัน สามวัน สี่วัน ห้าวัน หกวัน ลักษณะไหนก็ตาม เมื่อพูดถึงลักษณะอสุภ คือ คนตายแบบนั้น ภาพนั้นจะปรากฏเป็นคนนอนอยู่ข้างหน้า นี่ก็เพราะว่าอาศัยใช้อุสสติบวกกับกสิณ นี่ความฉลาดเขามีได้เขาทำได้แบบนี้

สำหรับธัมมานุสสติก็เหมือนกัน ถ้าเราเจริญธัมมานุสสติกรรมฐานใคร่ครวญพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่างนั้นมีผลแค่อุปจารสมาธิ แต่ถ้าพิจารณาเป็นจริงก็บวกวิปัสสนาญาณเข้าไปด้วย แล้วนานๆ เข้ากำลังก็จะรวมเข้าถึงปฐมฌาน ก็สามารถตัดกิเลสได้เหมือนกัน นี่เรามาพูดกันถึงว่า ทำอย่างไรถึงจะเป็นฌาน ๔ หรือฌาน ๘ ได้แล้วก็ทำได้

อันดับแรก เรื่องตอนต้นเห็นจะไม่ต้องพูดกัน เราตั้งใจจับรูปพระพุทธรูปองค์ใดองค์หนึ่ง คือ พระพุทธรูป ไว้เป็นนิมิตจากพุทธานุสสติกรรมฐาน การเจริญพุทธานุสสติกรรมฐานเป็นฌานเรายึดถือพระพุทธรูปเป็นนิมิตอยู่แล้ว คราวนี้เราก็คือพระพุทธรูปองค์นั้นเป็นพุทธานุสสติตั้งขึ้นไว้เป็นกสิณเดิม

เวลาที่จะพิจารณาถึงธัมมานุสสติ ท่านให้ตั้งใจเพ่งไปคิดให้เห็นว่า มีดอกมะลิแก้วหล่นออกจากพระโอษฐ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือพระพุทธรูปองค์นั้น

นี่สร้างภาพเป็นภาพกสิณขึ้นมาว่าเป็นดอกมะลิแก้ว พระพุทธรูปนั้นเผยพระโอษฐ์ อ้าพระโอษฐ์ขึ้นมา ดอกมะลิแก้วหล่นลงมาเป็นสีใส แล้วก็สวายเป็นแก้วสวายเป็นใส แล้วแก้วนี้ถือว่าเป็นธัมมานุสสติ คือพระธรรมที่ไหลออกจากพระโอษฐ์ของพระพุทธรูป

นี่เขาจับนิมิตแบบนี้ แล้วขอบอกไว้เสียเลยว่า การที่เห็นเป็นดอกมะลิแก้วไหลออกจากพระโอษฐ์พระพุทธรูปนั้น คำว่า แก้ว นี้ใส ใสก็เป็นได้ ๒ อย่าง คือ โอทาทกสิณ หรือว่า อาโลกกสิณ ถ้าเราถือภาพเป็นสีใส ก็เป็น อาโลกกสิณ ถ้าเราถือว่าดอกมะลิแก้วนี้ขาวใส ใสแล้วก็ขาว ก็เป็น โอทาทกสิณ

แล้วเราก็จับภาพนั้น นึกถึงลมหายใจเข้าหายใจออก หายใจเข้าก็นึกว่า **ซัม** หายใจออกก็นึกว่า **โม** ภาวนาว่า **ซัมโม** แล้วจับภาพดอกมะลิแก้วนั้นให้ติดตาติดใจเป็นปกติ

ถ้าหากว่าจิตของเราเป็นอุปจารสมาธิเบื้องต้น ก็จะเห็นดอกมะลิแก้วตามที่อารมณ์นึก เห็นบ้างไม่เห็นบ้าง มันก็ย้อนกันไปย้อนกลับมา พอจิตเลื่อนลงไปนึกหนึ่งจิตไม่เป็นสมาธิ อารมณ์ที่จะรู้สึกว่าจะเห็นดอกมะลิแก้วมันก็หายไป นี่เป็นเครื่องวัด

ถ้าอารมณ์ใจเป็นสมาธิขึ้นมา อารมณ์ที่เราต้องการเห็นดอกมะลิแก้วมันก็ปรากฏ ถ้าหากว่าเราชำนาญมาจากพุทธานุสสติกรรมฐานได้ฉาน ๔ หรือฉาน ๘ แล้ว เรื่องนี้ก็เป็นของไม่ยาก เราก็สามารถจะผลิตรัชมมานุสสติกรรมฐานให้ได้ถึงฉาน ๘ ภายใน ๗ วัน ไม่ใช่ของยากเลย ๗ วันนี่ ภายใน ๗ วันนะ ไม่ใช่ครบ ๗ วัน

เมื่อพิจารณาแบบนี้แล้ว จิตเป็นอุปสมาธิทรงตัว ดอกมะลิแก้วจะหยุดอยู่ เรียกว่ากองลง มาหรือลอยอยู่ข้างหน้า หยุดอยู่โดยเฉพาะ เมื่อหยุดอยู่อย่างนั้นเราสามารถจะบังคับให้ทรงอยู่ได้นานแสนนาน ตามกำลังที่เราต้องการ นี่ยังเป็นสมาธิเบื้องต้น เขาเรียกว่า **อุคคหนิมิต**

อุคคหนิมิต ตัวนี้ต่อไปจะขยายไปมองเห็นแล้วปรากฏว่า เรานึกว่าดอกมะลิแก้วใหญ่ไปหรือว่าเล็กลงมา สูงขึ้น ต่ำลง แล้วมีความสดใสสวยกว่าเรียกว่า **อุปจารนิมิต** เห็นเท่าภาพเดิมที่เรานึกอยู่ว่าจะเห็น อย่างนี้เรียกว่าเป็น **อุคคหนิมิต**

ถ้าบังคับให้ภาพนั้นเคลื่อนไปได้ ใหญ่ได้ เล็กได้ ใสกว่าเป็น**อุปจารนิมิต** อุปจารนิมิตนี้มีความสดใสมากขึ้น จิตทรงตัวมากขึ้น ดอกมะลิแก้วจะใส ขยายใหญ่โต ตัวเป็นประกายพริ้ว

เมื่อดอกมะลิแก้วเป็นประกายพริ้วแล้ว นี่เรากำลังปฏิบัติธัมมานุสสติ ฉานา ซัมโม แล้วก็สังเกตอารมณ์ใจ อารมณ์ใจ ใจเราสามารถได้ยินเสียงภายนอกได้ชัดเจนแจ่มใส แต่ว่าเราไม่รำคาญในเสียง นี่แสดงว่านิมิตนั้นเป็น **ปาฎิภาคนิมิต** จิตเข้าถึงปฐมฉาน องค์ภาวนาคงภาวนาอยู่ ภาพดอกมะลิแก้วสดใสสวยกว่าปกติขึ้นมา แล้วทรงตัวได้นาน

เมื่อภาวนาไปภาวนาไป อารมณ์แห่งการภาวนาหยุดเฉยๆ ดอกมะลิแก้วใสกว่าเดิม ผิดปกติขึ้นมาอีกเป็นประกายพริ้วสวยกว่าเก่า อย่างนี้เป็นอาการของ **ฉานที่ ๒** คำภาวนาหายไป มีความชุ่มชื้นปรากฏ

ต่อไป ความชุ่มชื้นหายไป ลมหายใจน้อยลง รู้สึกว่าลมหายใจมันเบามากเกินปกติ หูได้ยินเสียงภายนอกเบาๆ แผลวเบาๆ แล้วก็มีอาการเคลียต ตัวตั้ง มีความรู้สึกเหมือนกับตัวตั้งนั่งตรง

ถ้านอนก็เหมือนกับนอนตรงตั้งตัวเข้าไว้ แต่เราไม่ได้เกร็งความรู้สึกเป็นยังงั้น สีของดอกมะลิแก้วสดใสเป็นกรณีพิเศษ ใสแพรวพราวบอกไม่ถูก มันจับใจ ใหญ่ได้ เล็กได้ เคลื่อนไปข้างหน้าได้ เคลื่อนไปข้างหลังได้ เราจะให้อยู่สูงได้ อยู่ต่ำได้ รู้สึกว่ามีการคล่องตัวมากขึ้น อาการอย่างนี้เป็นอาการของฉานที่ ๓ ตอนนี้ภาวนาหายไปหมดแล้ว

แล้วต่อมาดอกมะลิแก้วเป็นประกายพริกหนาทึบ เป็นประกายแพรวพราวจับใจ **ไม่ปรากฏ**
ลมหายใจ อย่างนี้เป็นอาการของฌานที่ ๔

นี่ว่ากันถึงว่าเราทำธัมมานุสสติให้เข้าถึงฌานที่ ๔ ได้ จำอาการไว้ด้วยนะ ตอนหัวคำนี้ต่อๆ
ไป ก็จะถือว่าให้เป็นการศึกษาพระกรรมฐานครบ ๔๐ กอง แต่ว่าเวลาปฏิบัติจริงๆ ภาวนาจริงๆ
พิจารณาจริงๆ เราก็เลือกเอาตามอัธยาศัย ศึกษาไว้เพื่อเป็นความรู้ เพราะอะไรมันเกิดขึ้น ก็จะได้รู้ว่า
นี่เป็นอะไรแน่

ต่อไป เมื่อจิตจับภาพเป็นประกายพริกของธัมมานุสสติ คือ ดอกมะลิแก้วสดใสเป็นกรณี
พิเศษทรงอยู่ได้นานแสนนาน เพราะว่าเราได้ฌานมาจากพุทธานุสสติกรรมฐานแล้วเป็นของไม่ยาก
โดยมากเขาทำกันวันเดียว หนึ่งเดียวเขาได้ฌาน ๘ เพราะว่าฌานเดิมมันเป็นฌาน ๘ มาแล้ว อารมณ์
มันเป็นแบบเดียวกัน อย่างมากมันก็จะขลุกขลักอยู่ในวันแรก พอวันที่ ๒ ก็ตรงทางโพงถึงฌาน ๘
ไป

ที่กล่าวมาแล้วนี้เรียกว่า **รูปฌาน** เต็มฌาน ๔ แล้ว รูปฌานเต็ม ๔ ต่อไปเราก็จะทำธัมมานุส
สติกรรมฐาน ให้เป็นฌาน ๘ ก็จับอรูปตั้งภาพนิมิต คือ ดอกมะลิแก้ว ที่เราคิดว่า เป็นพระธรรมคำสั่ง
สอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่น ให้ทรงอยู่มีอารมณ์จับนิ่ง

เมื่อนิ่งพอจิตสบายเป็นอุเบกขารมณ์ จิตขยับนึกว่าภาพนี้จางหายไป ขออากาศจางปรากฏ อาก
าธานัญจายตนะ พิจารณาว่าเวลานี้ไม่มีอะไร ภาพหมดไปแล้ว มีแต่สภาพว่างเหลือแต่อากาศขึ้น
ชื่อว่าอากาศนี้หาที่สุดมิได้ ไม่มีอะไรทรงตัว ชีวิตของเราเหมือนกัน ถ้ายังหลงอยู่ในรูป รส กลิ่น
เสียง และสัมผัสอยู่ มันก็จะมีแต่ความทุกข์หาที่สุดมิได้

นี่มันใกล้วิปัสสนาญาณเข้าไปเต็มที แต่มันยังไม่ถึง ถ้าหากว่าเรายังมีตัวตนอยู่อย่างนี้ เรา
พบความทุกข์หาที่สุดมิได้ ความร้อน ความหนาว ความกระหาย ทุกข์ภัยต่างๆ ที่เกิดมาก็เพราะ
อาศัยร่างกายเป็นสำคัญ

นับตั้งแต่นี้ไป เราไม่ต้องการร่างกาย เราไม่ต้องการอะไรทั้งหมด ขึ้นชื่อว่าขันธ ๕ เป็นที่รับ
แห่งทุกข์ทั้งปวง เราไม่ต้องการ ต้องการอย่างเดียว ความหมดไปจากขันธ ๕ มีสภาพเหมือนอากาศ
จิตใจมันก็จะทรงตัวมีความปกติ จิตนิ่งเป็นอารมณ์ของฌาน ๔ จิตทรงความสบายเป็นฌาน ๔ ได้
ตามอัธยาศัย อย่างนี้เรียกว่าได้ **อากาธานัญจายตนฌาน**

เมื่อได้ **อากาธานัญจายตนฌาน** พิจารณาอากาศแล้ว ต่อไปก็ขยับขึ้นอีกชนิดหนึ่งไป **วิญญา
ณัญจายตนฌาน** พิจารณาว่า ขึ้นชื่อว่าวิญญาณถ้ายังทรงสภาพอยู่ มันก็ยังรับรู้สภาวะของความสุข
หรือความทุกข์ เราไม่ต้องการให้วิญญาณทรงสภาพ จับเป็นกลุ่มเป็นก้อน ต้องการให้วิญญาณนี้
สลายไปเหมือนอากาศ มันจะได้ไม่มีความรับสัมผัสใดๆ ทั้งหมด

แล้วอารมณ์จิตที่ตั้งเพ่งไปเฉพาะข้างหน้า เห็นภาพของวิญญานโดยนิมิตจัดขึ้น แล้วกระจายวิญญานให้สลายตัวไป ไม่มีอะไรเหลือ ถ้าอารมณ์อย่างนี้มันทรงอยู่จิตได้ถึงฌาน ๔ ก็ชื่อที่เราได้วิญญานัญญาตนฌาน

ตอนนี้ อากิจัญญาตนฌาน ฌานที่ ๓ จับภาพกสิณตั้งขึ้น ภาพกสิณนี้มีสภาพเหมือนกับสภาพของจิตขึ้นชื่อว่าขั้น ๕ ก็ดี เรว่ายังงั้น วิญญานก็ดี ถ้ามันยังมีอยู่ตราบใด มันก็ใช้ไม่ได้ มันก็จะประสบกับความทุกข์

ต่อไปนี้ แม้แต่วิญญานชนิดหนึ่ง ก็จะไม่ปรากฏสำหรับเรา อากิจัญญาตนนะ แปลว่า ไม่มีอะไรเลย เราเป็นผู้ไม่มีอะไรเหลือแม้แต่ชนิดเดียว แม้แต่ความรู้สึกชนิดหนึ่งมันก็จะไม่ปรากฏ

จิตทำลายภาพกสิณให้หายไป คือ ภาพดอกมะลิแก้วให้หายไป มีแต่อากาศสว่างเปล่า จิตมีความสุข เพ่งอยู่เสมอว่า เราต้องการไม่มีรูป ไม่มีสภาพแบบนี้ เราจะไม่มีทุกข์ นี่ถ้าจิตทรงถึงฌาน ๔ แล้วก็ชื่อที่เราได้ฌาน ๓ แล้ว อรูปฌานที่ ๓ เป็นฌาน ๓

อรูปฌานที่ ๔ ว่า เนวสัญญานาสัญญาตนนะ หวนกลับมาจับกาย จับวิญญาน จับจิต จับร่างกายของเรา ว่าเวลานี้เรายังมีร่างกายอยู่ มันรับทุกข์ เรามีอายตนะมันรับทุกข์ เรามีวิญญานเรายังมีอาการรับสัมผัสมันรับทุกข์ ไม่ใช่รับสุข ชีวิตของเรามันไม่มีการรับสุข มันรับแต่ทุกข์

ต่อไปนี้ ถึงแม้ว่าเรายังจะอยู่ในร่างกายนี้ก็ตามที่ เราจะทำความรู้สึกเหมือนว่าเป็นคนไม่มีสัญญา

เนวสัญญานาสัญญาตนนะ ท่านบอกว่า มีสัญญาและมีอายตนะ แต่ทำเหมือนคนไม่มีสัญญา ทำเป็นคนไม่มีอายตนะ

อายตนะ ก็ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

สัญญา ก็ได้แก่ ความจำ จำว่านี่หนาว นี่ร้อน นี่เปรี้ยว นี่เค็ม นี่เผ็ด นี่อ่อน อะไรก็ตาม มันจำได้

สัญญา แปลว่า ความจำ ตอนนี้ไม่อยากจะจำ ปล่อยมันจะร้อนมา มันจะหนาวมา มันจะยังงี้ข้างหัวมัน ทำเหมือนกับคนตายแล้ว ทำเหมือนคนไม่รู้นึก แล้วจิตมันก็ทรงได้ มันจะหนาว มันจะร้อน มันจะหิว มันจะกระหายก็ตาม ฉันทไม่หิวด้วย แกลยอกหิวก็หิว ฉันทไม่หิว จิตมันอยู่ในความสงบ อันความหิวมันก็ไม่เกิด

เมื่อหนาวมาจริงๆ เอ้า...มันจะยังงี้ข้าง ฉันทไม่หนาว เอาจิตเข้าไปตั้งฌาน ๔ มันก็ไม่หนาว เรียกว่ามีสัญญาเหมือนกะไม่มีสัญญา มีวิญญานเหมือนกะไม่มีวิญญาน มีอายตนะ ตาเห็นรูป หูฟังเสียง รูปสวย เสียงเพราะฉันทไม่สนใจ รูปไม่สวย เสียงไม่เพราะฉันทไม่สนใจ รสอาหารมันจะเป็นยังงี้ฉันทไม่สนใจ มีอายตนะแล้วทำเหมือนไม่มีอายตนะ ตาเห็นรูปเหมือนไม่เห็น เห็นแล้วก็ไม่มี ความสนใจ ว่าไอ้พวกนี้มันสลายตัวหมด ต่อไปมันก็ไม่มี นี่มันใกล้วิปัสสนาญาณมาก

ฉะนั้น พวกที่ได้สมาบัติ ๘ จึงเจริญวิปัสสนาญาณไม่เกิน ๑ อาทิตย์ ได้อรหัตผล และเป็นปฏิสัมภิทาญาณ

นี่พิจารณาตามนี้จนจิตชิน ก็ชื่อว่าเราได้ เหนอสังฆญาณสังฆญาณคณะ นี้มันก็ไม่ยากนะ ยากไหม มันไม่ยากนี่ เราพูดกันมาถึงพุทธานุสสติมาแล้ว

ไอ้การระงับนิวรณ์ การทรงเมตตา การทรงพรหมวิหาร ๔ การทรงศีล เราพูดกันมาแล้ว แล้วเราก็ได้พุทธานุสสติกรรมฐานเป็นสมาบัติ ๘ มาแล้ว แล้วเรื่องอะไรล่ะ จะต้องมานั่งคล่ำธัมมา นุสสติกรรมฐานกันถึง ๗ วัน ๘ วัน

เขากล้ากันไม่เกิน ๓ วันเป็นอย่างช้า คือวันแรกขลุกขลักนิดหนึ่ง วันที่ ๒ เอาไปกินเสียหมดแล้ว วันที่ ๓ ซ้อมให้มีการทรงตัว แล้วหลังจากนั้นเขาจับสังฆานุสสติต่อไปถึงฌาน ๘ อีก

นี่เป็นวิธีการที่จะพึงรู้ เป็นหลักวิชา แต่ว่าหลักวิชาจริงๆ นะ อนุสสติท่านบอกว่า ให้ใช้ได้ แต่เพียงอุปจารสมาธิเท่านั้นนี่ตามแบบอนุสสติเดิม

ตอนนี้ เราก็มาดัดแปลงแก้ไขให้เกิดเป็นฌานได้ มันจะเป็นไรไป ไม่ผิด ก็เอาอนุสสติมาเป็นกสิณเสียมันก็หมดเรื่องกันไป

นี่เขาทำกันได้แล้วจิตมันก็ทรงตัวดี ถ้าจิตมีความมั่นคง แล้วได้ถึงสมาบัติ ๘ หรือถึงสมาบัติ ๔ แล้ว เวลาจะเจริญวิปัสสนาญาณมันก็เป็นของง่าย มันไม่มีอะไรจะยาก นี่จำไว้เป็นพื้นฐาน

เพราะว่ามีคนเขาพูดกัน ไอ้พวกเกาะตำราว่าอนุสสติทั้งหมดจะเป็นฌานไม่ได้นอกจากอา นานาพุทธานุสสติกรรมฐาน เราก็จะตอบเขาว่าเฉพาะอนุสสติจริงๆ ละก็เป็นเช่นนั้น

แต่เราดัดแปลงอนุสสติเป็นกสิณได้ เป็นกสิณแล้วก็ถือเอาธรรม เอาพระพุทธ เอาพระสงฆ์ เอาเข้ามาเป็นกสิณนั่นเอง เมื่อเป็นกสิณแล้วเราก็ทำฌาน ๘ ให้เกิดขึ้นได้ อย่างว่าแต่ฌาน ๔ เลย นี่การ ทรงตัวมันคืออย่างนี้

เอาละ ต่อแต่นี้ไปก็ขอทุกท่าน พยายามตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้า ออก เวลาหายใจเข้าภาวนาว่า พุท เวลาหายใจออกภาวนา โธ อย่างนี้ก็ได้นะ หรือว่าใครถนัดแบบ ไหนก็ได้ ให้พิจารณาหรือภาวนาตามอัธยาศัย จนกว่าจะได้ยินสังฆญาณบอกหมดเวลา ๓ วัสติ.

*****

นิพพาน...เป็นสุขอย่างยิ่ง

ธัมมานุสสติเป็นวิปัสสนาญาณ

สำหรับวันนี้ ก็จะขอให้ท่านทั้งหลายได้ศึกษาธัมมานุสสติต่อ วานนี้ได้พูดถึงเรื่อง ธัมมานุสสติกรรมฐาน ใช้เป็นอารมณ์ฐาน ตั้งแต่รูปฌานและอรุฌานมาแล้ว

วันนี้ก็จะใช้ ธัมมานุสสติกรรมฐาน ในด้านสมถภาวนา เป็นวิปัสสนาภาวนา

แต่ว่าการที่เราจะเจริญวิปัสสนาภาวนาเป็นบาทแห่งการพิจารณาถึงร่างกายว่า ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา

อันดับแรก ก็ขอให้บรรดาท่านพุทธบริษัท พยายามจับภาพ ธัมมานุสสติกรรมฐาน ตามที่กล่าวมาแล้ว ให้จิตทรงอารมณ์เป็นฌานเสียก่อน

คำว่า เป็นฌาน ก็คือว่า มีอารมณ์แน่วสนิท จิตอยู่ในอุเบกขารมณ์ เป็นเอกัคคตารมณ์ มีอารมณ์เป็นหนึ่ง แล้วก็มีวิมุตติจิต มีจิตหลุดจากอารมณ์ต่างๆ ทั้งหมด

เมื่อมีอารมณ์จิตสบายแล้ว ก็ถอยหลังจิตมาสู่อุปจารสมาธิ คำว่า ถอยหลัง ในที่นี้ความจริงนะ พุดตามหลักวิชา อันเนื้อแท้จริงๆ แล้วก็ไม่ต้องถอยหลัง

เมื่อจิตมั่นแน่วสนิทแล้ว เราก็คิดต่อไปนี้เราจะใคร่ครวญอย่างนี้ สมาธิมันก็ลดลงมาเอง เมื่อสมาธิลดลงมาจิตมันก็ยังมีความสดชื่นอยู่ในขอบเขตของฌาน

ตอนนี้เราก็มาใช้ ธัมมานุสสติกรรมฐาน ที่ท่านเรียกว่าสมถะ มาเป็นวิปัสสนาญาณ

ในอันดับแรก เราก็พิจารณาถึงรูปของพระพุทธรูปก่อนว่าพระพุทธรูปนี้ทรงเป็นอัจฉริยมนุษย์ ประเทศสุคกว่ามนุษย์ทั้งหมด ประเสริฐกว่าเทวดาหรือพรหม แต่ว่าร่างกายของพระองค์ คือขันธ์ ๕ ย่อมไม่ทรงอยู่ได้ ย่อมเป็นไปตามกฎของธรรมดา

คือเมื่อความเกิดขึ้นในเบื้องต้น แล้วก็มีความแปรปรวนมีโรคร้ายไข้เจ็บรบกวนเหมือนกับร่างกายของเรา แล้วต่อมาแก่เฒ่าไม่สบายก็ปรากฏ ในที่สุดสังขารองค์สมเด็จพระพิชิตมารบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าก็แตกสลายลง เราเรียกว่า นิพพาน

เมื่อพระพุทธรูปเจ้าทรงมีชีวิตอยู่ แล้วเมื่อดับชีพสังขารไปแล้วที่เราใช้คำว่า นิพพาน

นิพพาน นี้เขาแปลว่า ดับ ดับจากการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏสงสาร พระพุทธรูปไม่มีทางที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์ เทวดา หรือเกิดเป็นพรหม หรือว่าแม้แต่จะเฉียดเข้าไปสู่อบายภูมิก็ย่อมไม่มี มีแดนเป็นที่อยู่แดนเดียว คือ พระนิพพาน

ตอนนี้เราก็ต้องมาคิดว่าพระพุทธรูปท่านก็เป็นลูกมนุษย์อย่างเรา แล้วทำไมเล่าพระพุทธรูปเจ้าจึงไปนิพพานได้ ท่านกับเรานี้ไม่มีอะไรแตกต่างกัน มีอาการ ๓๒ เหมือนกัน มีความรู้สึกนึกคิดเหมือนกัน ที่แตกต่างกันอยู่สักหน่อยหนึ่ง ก็คือการบำเพ็ญบารมีมาต่างกัน

ท่านบำเพ็ญบารมีมาเพื่อบรรลุอุกนิชฌานโดยไม่ต้องรับคำสอน แล้วเราเป็นสาวกบำเพ็ญบารมีมาเพื่อรับคำสอน รู้สึกว่าจะได้กำไรดีกว่าพระพุทธรูปเจ้า เพราะว่าพระพุทธรูปเจ้าทรง

ค้นคว้าพระธรรมเอง มีความเหนื่อยยาก เราเป็นแต่เพียงฟังคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าที่ทรงบรรลุแล้ว หามาป้อนให้แก่พวกเรา พวกเรามาเกินสำหรับที่ตั้งอยู่ข้างหน้าเฉยๆ เขาปรุงมาแล้ว ทำมาแล้วด้วยดีทุกอย่าง เท่านั้นที่ชื่อว่า เราเป็นผู้ได้เปรียบกว่าบุคคลผู้หามาให้เรา

อาหารที่พระพุทธเจ้าทรงหามาให้เรา อาหารจีนที่โอชะรสที่สุด ก็ได้แก่ **อริยสังคี** อริยสังคีนี้ องค์สมเด็จพระมหารามุนีบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าได้เองโดยไม่ผ่านอาจารย์องค์ใดทั้งหมด

ตอนนี้เรามาเจริญสมาธิ **อริยสังคี**ก็เป็นสมาธิ หรือว่าการที่เราพิจารณาร่างกายของพระพุทธเจ้าว่า มีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น พระองค์ก็เป็นเด็กเหมือนกัน ต่อมาค่อยโตขึ้นมา ต่อมาเป็นหนุ่ม ต่อมาค่อยๆ แก่ลงทีละน้อยๆ มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ในที่สุดก็สิ้นชีพสังขารที่เรียกกันว่า นิพพาน

แสดงว่าความเกิดมันไม่เที่ยง มันมีความแก่สับสนุนมีความป่วยไข้ไม่สบายสับสนุน มันมีความตายเป็นที่สุด ตัวนี้เป็นธรรมะ จะถือว่าเป็นพุทธานุสสติไม่ได้แล้ว ต้องถือว่าเป็นสมาธิ

เอาร่างกายของพระพุทธเจ้ายกขึ้นเป็นธรรม เดินไปตามกฎของธรรมดา นั่งพิจารณาว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นอภิญญามนุษย์ร่างกายของพระองค์ยังเป็นเช่นนั้น ในฐานะที่พระองค์เป็นลูกกษัตริย์มีสมบัติมาก ทำไมจึงไม่ทรงหลงไหลใฝ่ฝันในรูปโฉม โนมพรณ หรือสมบัติที่มีอยู่

ทั้งนี้ก็เพราะว่าองค์สมเด็จพระบรมครูเห็นว่า มันไม่จริงยั่งยืน เป็นวิญญูะ คือวนไปวนมา เป็นเหตุของความทุกข์หาความสุขจริงจังอะไรไม่ได้

องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าจึงแสวงหาธรรมที่ไม่เกิดต่อไปที่เรียกว่า **โมกขธรรม**

โมกขธรรม แปลว่า ธรรมเป็นที่พ้นจากความเกิด

นี่เราก็ดูตัวอย่างของพระพุทธเจ้า ท่านคิดว่าเราโดยฐานะดีกว่าเราโดยบารมี ถ้าเป็นฆราวาสท่านก็จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราชปกครองโลกโดยธรรม เมื่อมาบวชท่านก็เป็นพระพุทธเจ้าจัดว่าเป็นผู้เด่นที่สุด

แต่ท่านก็ยังเห็นว่าร่างกายของมนุษย์มันเป็นของไม่ดี ความเกิดเป็นของไม่ดี แล้วพวกเราจะมานั่งนึกหาความดี ถือว่าการเกิดเป็นของดีเพื่อประโยชน์อะไร แล้วพระองค์เองก็ทรงเห็นภัยในวิญญูะ เห็นว่าการครองร่างอยู่อย่างนี้ มันเต็มไปด้วยความทุกข์ ความทุกข์มีอะไรบ้างเราพูดกันมานานแล้ว ใคร่ครวญหาความทุกข์ให้เจอ

บุคคลใดถ้าไม่เห็นทุกข์ บุคคลนั้นก็ถือว่ายังมีวิชาหรือโมหะบังหน้าอยู่เต็มที องค์สมเด็จพระชินศรีทรงกล่าวว่า **“คนโง่ย่อมมองไม่เห็นทุกข์”**

ทั้งนี้เพราะอะไร เพราะเห็นว่าความทุกข์เป็นความสุขไปหมด ยังมีความปรารถนาในความทุกข์เห็นเป็นปัจจัยของความสุข จะเห็นเหนื่อยยากลำบากสักเท่าไรก็ตามที่เห็นว่าเป็นอยู่เสมอนี้เป็นอารมณ์ของความโง่ คือ **อวิชา** เข้ามาปิดบังใจ

แต่องค์สมเด็จพระจอมไตรไม่ได้คิดอย่างนั้น เวลาใกล้รุ่งอรุณแห่งวันเพ็ญกลางเดือนหก พระองค์ก็ทรงจิตขึ้นสู่วิปัสสนาญาณเห็น อริยสัจสี่ คือ ทุกข์เป็นจุดต้น

สัตว์และคนทั้งหลายที่เกิดมาทั้งหมดจะเป็นเทวดา หรือพรหมก็ตาม เป็นผู้ไม่พ้นจากความทุกข์ หากความสุขจริงจางอะไรไม่ได้ แล้วตัวทุกข์ทั้งหลายเหล่านี้มันมาจากไหน

พระองค์ก็ใคร่ครวญต่อไปว่า มันมาจากเหตุของความทุกข์ คือ สมุทัย ได้แก่ ความอยาก

คือว่า อยากเกิด อยากสวย อยากงาม อยากร่ำรวย อยากมีฐานะใหญ่ อยากเป็นผู้มีอำนาจ ความสำเร็จสูง อยากอย่างนี้อยากได้ แต่ไม่อยากตาย ไม่อยากป่วย ทั้งๆ ที่มันจะต้องตาย จะต้องป่วย ความอยากตัวนี้เป็นภัยอย่างยิ่ง เพราะเป็นการปิดใจบังใจของท่านบรรดาพุทธบริษัทชายหญิง ให้เห็นว่ามันเป็นของดี

แต่องค์สมเด็จพระชินศรีย่อมมองไม่เห็นด้วย เจ้าความอยากตัวนี้แหละ เป็นปัจจัยให้เรา เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏฏะ เกิดเป็นคน เกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นพรหมนี้บ่อยนัก

ส่วนใหญ่แห่งการเกิดของพวกเรา ก็คือเกิดในอบายภูมิ มีนรกเป็นต้น เกิดเป็นเปรต อสุรกาย เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน มีมากต่อมาก แสดงว่าดินแดนแห่งการเกิดในเมื่อเราเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏะมันมีทุกข์มากกว่าความสุข

นี่ถ้าหากว่าเราไม่ฟังปรารถนาความเกิดเสียแล้ว มันก็จะมีแต่ความสุขอย่างยิ่งหากความทุกข์ เจือปนไม่ได้ สมเด็จพระจอมไตรบรมศาสดา จึงทรงพิจารณาว่าการตัดต้นหาเป็นของดี

การตัดต้นหาตัวนี้ไม่ต้องตัดที่ไหน ตัดกันที่ตัวเราเป็นสำคัญ ไม่ต้องไปตัดที่ชาวบ้าน ชาวบ้านเป็นเรื่องของเขา ถ้าเราตัดตัวเราเสียได้อย่างเดียว เราก็ตัดคนอื่นได้หมด เพราะทุกสิ่งทุกอย่าง ในโลกที่เราจะพอใจยิ่งไปกว่าร่างกายของเราไม่มี ส่วนที่เราห่วงใยมากที่สุด ก็คือร่างกายของเรา

วิธีตัดร่างกายเราจะตัดกันอย่างไร?

ก็มานั่งพิจารณาร่างกายดู นี่ รัชมานุสสติกรรมฐานนะ ทั้งหมดนี้เป็นธรรมะทั้งนั้น ว่าร่างกายของเรานี้มันมาจากไหน? คุณเป็นอันดับแรก จะเห็นว่า ร่างกายของเรานี้มันมาจากธาตุ ๔ คือ ธาตุ น้ำ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ

แล้วมันตั้งอยู่นานไหม? มันทรงตัวไหม? ก็จะทำให้มันตั้งอยู่ไม่ได้นาน มันไม่มีการทรงตัว มันเคลื่อนไปหาความสลายตัวในที่สุด

ขณะที่มันตั้งอยู่มันสกปรกหรือมันสะอาด เราก็จะเห็นว่า มันสกปรกด้วยประการทั้งปวง

การทรงชีวิตอยู่เต็มไปด้วยความสุขหรือความทุกข์? ใคร่ครวญไปด้วยปัญญา จิตทรงฌาน จะเห็นชัด เห็นว่าเต็มไปด้วยความทุกข์

เราดูซิว่า ร่างกายของเรานี้น่ารักตรงไหน? น่าประคัประคองตรงไหน? มองไปจะเห็นแต่ความสกปรกทั้งกายไม่มีอะไรเป็นที่น่าประคัประคอง

แล้วก็คู่ต่อไปว่า ร่างกายของเรานี้มันเป็นที่เราหรือไม่ใช่เรา เราเป็นเจ้าของมันหรือว่ามันเป็นที่เรา เรามีการควบคุมมันได้ตลอดเวลาตลอดสมัย หรือว่ามันให้เราอยู่กับมันตลอดเวลาตลอดสมัย?

พิจารณาไปด้วยกำลังมานับสนุน เราก็จะเห็นได้ว่า ร่างกายนี้มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา มันเป็นเรื่องที่อาศัยสำหรับเราชั่วคราวเท่านั้น ในที่สุดมันก็สลายตัว ถ้าเราแบกความโง่เข้าไป เราก็ต้องไปหาร่างกายเป็นที่เกิดใหม่ ถ้าเจอร่างกายนั่นก็พอทำเนา ถ้าเป็นคนดี ถ้าไปเจอเอาร่างกายคนง่อยเปลี้ยเสียขาทุพพลภาพเข้าก็จะมีอารมณ์หนัก นี่เพราะอาศัยการอยากเกิดมันไม่แน่นัก

ดีไม่ดีก็ไปคว้าเอาร่างกายสัตว์เดรัจฉานเข้า เพราะกรรมที่เป็นอกุศลสนับสนุน หรือมีจะนั้นก็ไปคว้าเอากายของสัตว์นรกหรือกายเปรต กายอสุรกายเข้ามันก็ไม่เป็นเรื่อง มีจะนั้นเราไปคว้ากายเทวดาหรือพรหมมันก็สุขชั่วคราว หมดบุญญาวิธานาวรมาก็หล่นลงมาใหม่

เป็นอันว่า การปรารถนาในร่างกายนี้ไม่เกิดประโยชน์ ร่างกายที่เราได้แต่ละคราวมันก็ไม่คงทนถาวร ไม่อยู่ตลอดเวลาไม่อยู่ตลอดสมัย การที่เราจะตัดความอยาก คือ ตัดหาตัวนี้ได้ ก็คือตัดร่างกายของเราเสีย พิจารณาว่าร่างกายนี้มีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น แล้วก็มีความแปรปรวนไปในช่วงกลาง มีการแตกสลายไปในที่สุดชาติปี ทุกขา ความเกิดเป็นทุกข์ ชราปี ทุกขา ความแก่เป็นทุกข์ มรณัมปี ทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ นั่งนึกมันอยู่แค่นี้พอ ว่าเกิดมันก็ทุกข์ แก่ก็ทุกข์ เจ็บก็ทุกข์ ตายก็ทุกข์

ในเมื่อมันทุกข์ทุกอย่างแล้ว ในขณะที่แบกทุกข์อยู่เราก็ทนไม่เป็นไร มันจะทุกข์ก็ไม่ว่าขอไปให้มันอยู่กับเราตลอดเวลาตลอดสมัย มันก็ไม่ยอมอยู่เสียอีก มันก็พัง ยิ่งเราจะคบมันไปเพื่อประโยชน์อะไร เราก็ไม่คบมันดีกว่า

วิธีที่เราจะไม่คบเราทำยังไง?

เราก็พิจารณาเห็นโทษของความเกิดเป็นสำคัญ ว่ามันเป็นทุกข์ เมื่อเห็นโทษของความเกิดแล้วเราก็พยายามหนีความเกิดด้วยการยอมรับนับถือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าว่าให้ละความชั่ว ประพฤติความดี ทำจิตให้ผ่องใส

ตัดโลภะ ความโลภ ด้วยการให้ทาน

ตัดโทสะ ความโกรธ ด้วยอภัยทาน คือ เมตตา

ตัดโมหะ ความหลง ด้วยการมองหาความความจริงให้พบอยู่ เสมอว่า ร่างกายเป็นทุกข์ ความเกิดเป็นทุกข์

แล้วก็ตัดสินใจไว้ โดยเฉพาะว่า กรรมใดที่มีเชื้อไขกับความเกิดเราไม่ต้องการกรรมนั้น หมายความว่าธรรมอันใดก็ตามที่เป็นปัจจัยให้เราจะต้องเกิด เราไม่ต้องการมันอีก ธรรมที่ต้องการให้เราเกิด ก็คือ ความรัก

ความรักในบุคคล ความรักในสัตว์ ความรักในวัตถุ ที่ยึดถือว่าเป็นเรา เป็นของเรา นี้จะไม่มี สำหรับเราต่อไป ถ้าความเมตตาปราณีในด้านความรักเพื่อการสงเคราะห์ ปรารถนาให้มีความสุข อย่างนี้มีอยู่

แต่เราจะไม่ยึดไม่ถือว่าคุณนั้นเป็นคนของเรา สัตว์ตัวนี้เป็นสัตว์ของเรา วัตถุนั้นเป็นวัตถุของเรา ร่างกายนี้เป็นร่างกายของเรา ไม่มีอีก ถือว่ามันเกิดขึ้นในเบื้องต้น แล้วก็มีความเปลี่ยนแปลงไปในท่ามกลาง มีการแตกสลายไปในที่สุด

พระพุทธเจ้าตรัสอย่างนี้ เราก็เชื่อว่าพระองค์พูดถูก พูดจริง เมื่อเชื่อแล้วก็คุมตัวไว้ไม่ให้ลง อบายภูมิ คือ มีศีลบริสุทธิ เมื่อมีศีลบริสุทธิแล้วก็รู้สึกว่าเราเป็นพระโสดาบัน แต่ว่ายังดีไม่พอ เพราะว่าจะอะไร เพราะว่ากามราคะมันยังมีอยู่ ความโกรธ ความพยาบาทมันยังมีอยู่

ก็ให้อสุภกรรมฐาน พิจารณากับวิปัสสนาญาณว่า ร่างกายมันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา แล้วทุกสิ่งทุกอย่างในโลกไม่มีเรา ไม่มีของเรา เราจะมั่วสุมเพื่อกามารมณ์ เพื่อความมัวเมา เมื่อ กามารมณ์เป็นปัจจัยของความทุกข์เพื่อประโยชน์อะไร

เพราะว่าร่างกายของคนทุกคนเต็มไปด้วยความสกปรก เราไปมั่วสุมอยู่ที่ชื่อว่า หลงไหลใฝ่ฝันในสิ่งสกปรก เห็นว่าเป็นของสะอาด มันเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจอย่างยิ่ง ทำให้เห็นตามความเป็นจริง จนกระทั่งอารมณ์เกิดเป็นนิพพิทาญาณ มีความเบื่อหน่ายใน ชั้นที่ ๕ คือร่างกายของเราและบุคคลอื่น

พิจารณาตัวเราให้มาก ว่ามันสกปรก เมื่อเห็นเราสกปรกแล้วเราก็เห็นคนอื่นสกปรก ความรู้ สึกในเพศมันจะหมดไป

แล้วต่อไปก็เจริญเมตตาพรหมวิหารหรือกสิณสี่ คือ กสิณสีแดง สีเขียว สีเหลือง สีขาว อย่างใดอย่างหนึ่งเข้า มาตัดอารมณ์ของโทสะ บวกไปด้วยเมตตาบารมี เอาร่างกายของคนและสัตว์ นี้เข้ามาเทียบกับคนเรา มันเกิดแก่เจ็บตายเหมือนกัน เราจะโกรธ จะเคืองเขาเรื่องอะไร คิดประทุษร้ายเขาด้วยเรื่องอะไร มันไม่เป็นประโยชน์ จนกระทั่งอารมณ์ใจของเราดับความโกรธเสียได้ อย่างนี้เรียกว่า อนาคามี

เพียงเท่านี้อย่างย่อก็เรียกว่าพอแล้ว ชื่อว่าการเจริญ ฌมมานุปัสสนา महाสติปัญญา หรือว่า ฌมมานุสติกรรมฐาน เท่านั้นเรียกว่าพอจุดหนึ่ง คือเป็นพระอนาคามีแล้ว เราเกิดเป็นเทวดาหรือพรหม เราก็นิพพานบนนั้น

แต่ทว่าถ้าชั้น ๕ ของเรายังทรงอยู่ก็ยังไม่ควรพอ เพราะการตัดกิเลสหายบดได้แล้ว เหลือ กิเลสละเอียดอีก ๕ ตัว คือ

ความหลงไหลในรูปฌานและอรุฌานว่าเป็นของประเสริฐ ไม่มีอะไรเลิศยิ่งกว่า ไม่มี ความรู้สึกในเรา เราเห็นว่า พระนิพพานมีความสำคัญ จึงไม่เมาอยู่ในรูปฌาน และอรุฌาน ทำจิต ให้ก้าวหน้าต่อไปว่า เราจะเอาฌานเป็นกำลังก้าวเข้าไปสู่พระนิพพาน

แล้วก็หันเข้าไปตัดมานะความถือตัวถือตน ว่าเราดีกว่าเขา เราเสมอเขา เราเลวกว่าเขา ถือว่า อารมณ์อย่างนี้ไม่มีสำหรับเรา คือว่าคำว่าเขาว่าเรามันไม่มี ทุกคนไม่มีใครเป็นเราเป็นเขา

ทั้งนี้เพราะว่าอะไร เพราะว่าร่างกายไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของเรา ชาวบ้านก็เหมือนกัน ร่างกายไม่ใช่เขา ไม่ใช่ของเขา ไอ้ที่เรารังเกียจกันนะ มันรังเกียจเปลือก รังเกียจสิ่งที่ไม่ใช่สมบัติของตัว

ฉะนั้น ใครจะเป็นคนจน ใครจะเป็นคนรวย ใครจะสกปรก ใครจะสะอาด หรือจะเป็นสัตว์ เจริญจนอะไรก็ช่าง ถือว่ามันเป็นเพื่อนแห่งความสกปรกเหมือนกัน เกิดมาแบกความสกปรก เกิดมาแบกความทุกข์เหมือนกัน ไม่มีใครดีกว่ากัน ไม่มีใครเลวกว่ากัน ตกอยู่ในอำนาจของกฎธรรมดา คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกันหมด เห็นสัตว์เห็นคนเราสัมพันธ์ได้ตลอด ถือว่าเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายเหมือนกัน มันสกปรกเหมือนกัน จนกระทั่งมีอารมณ์สบายไม่ถือชั้นวรรณะ

ต่อไปก็ตัดอุทธัจจะ มีจิตจับเฉพาะพระนิพพานเป็นอารมณ์ ไม่ถือมงคลตื่นข่าว พอเขาบอกอะไรที่โน่นคิดอะไรที่นี้ดีก็ช่างเขา ไม่ถือว่ามีค่าสำคัญ สิ่งที่มีความสำคัญอยู่อย่างเดียว คือ มั่นดีหรือมันชั่วอยู่ที่ตัวเรา มันอยู่ที่ใจของเรา

ถ้าเรามีเมตตารู้ว่า การให้ทาน รู้ว่าการสงเคราะห์ มีศีลบริสุทธิ์ ไม่เมาในชีวิต ไม่เมาในทรัพย์สินต่างๆ นี่มันเป็นความดี เราไม่มีอารมณ์ฟุ้งซ่านไปอย่างอื่น เราต้องการตัดร่างกาย เราหวังพระนิพพานโดยเฉพาะ อารมณ์ใดใครบอกว่าโน่นดีนั่นดีเราไม่เอา

เรามีจิตอย่างเดียว คือ ทำใจเฉพาะพระนิพพาน ไม่เกาะโลก ทั้งโลก คือ เทวโลก มนุษย์โลก พรหมโลกไม่เกาะ เราไม่เกาะเขา ไม่เกาะทรัพย์สินต่างๆ เมื่อมีชีวิตอยู่เราหาмаาเพื่อใช้สอยคิดไว้เสมอว่ามันหมดก็หมดไป ตายแล้วก็เลิกกัน ไม่มีใคร เวลาตายไม่มีใครแบกทรัพย์สมบัติไปได้ ใจมันก็สบาย ทำจิตตรงแต่โดยเฉพาะอารมณ์พระนิพพาน อารมณ์ใจของเราก็จะส่องใส มีอารมณ์แนบสนิท มีแต่ความสุข

เห็นทุกสิ่งทุกอย่างในโลกเป็นของธรรมดาไปหมด ความเร่าร้อนเกิดขึ้นในโลกก็ถือว่าเป็นธรรมดา ความเยือกเย็นเกิดขึ้นในโลกก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ใจมันสบาย

ต่อจากนั้นไปเหลืออีกนิดเดียว คือ ตัวอวิชชา ก็ตัดกันมาหมดแล้วนี่ ความจริงถ้าตัดมาได้ ๕ ตัว มันก็ตัดหมด อวิชชามันก็ไม่เหลือ ถ้าเราโง่เสียแล้ว เราก็ไม่สามารถจะตัดร่างกายแยกไปว่า มันไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเราได้

นี่เพราะเรามีความฉลาดแล้ว อวิชชามันไม่มีแล้ว เราจึงไม่เมาในชั้น ๕ คือร่างกาย ไม่เมาในทรัพย์ไม่เมาในบุคคลไม่เมาในชีวิต

ทีนี้จิตใจของเราที่มีอารมณ์เข้าถึงจุดนี้ ถือว่าทำลายอวิชชาไปได้แล้ว มีความรู้สึกยังงี้ นี่อารมณ์ของพระอรหันต์ ความรู้สึกของพระอรหันต์ มีอารมณ์ปกคิอยู่เสมอ ไม่มีอะไรคิดปกคิหาความทุกข์อะไรไม่ได้สำหรับพระอรหันต์ พระอรหันต์ไม่มีทุกข์ทางกายเพราะอรหันต์เขาจะเห็นว่าทุกข์ แต่ใจพระอรหันต์ไม่มีทางทุกข์

เพราะท่านถือว่ามันเป็นของธรรมดา เห็นคนเลวถือว่าธรรมดา ในโลกมันก็ต้องมีคนเลว เห็นคนดีเข้าแล้วก็รู้สึกธรรมดาในโลกมันก็มีคนดี ความป่วยไข้ไม่สบายเกิดขึ้นแก่ตัว ท่านก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา การถูกนิทนาว่าร้ายปรากฏก็ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา ถ้าร่างกายมันเกิดทุพพลภาพก็ถือว่าเป็นเรื่องของธรรมดา

จะยกตัวอย่างพระให้ฟังสักองค์หนึ่ง คือ ท่านเจ้าคุณเทพประสิทธิ์นิายก คือว่า หลวงปู่ภาค วัดระฆังองค์เดียวกัน เวลาที่ท่านใกล้จะมรณภาพ ท่านก็นอนไม่หลับ ขี้วาก็ฉันทไม่ได้ จะกลืนขี้วามันก็ไม่ลง ก็เลยเข้าไปเยี่ยม

ถามว่า หลวงปู่ครับ จำวัดหลังดีไหม? บอกเออ เวลาที่เขาไม่ให้นอนนะ เขาไม่ให้หลับ เขาให้นอนเหมือนกันเขาไม่ให้หลับ ถามว่าฉันทขี้วาละเป็นยังไงครับ อือ...มันก็ไม่อยากให้กินอีกนี่แหละ ท่านว่ายังไง

ท่านบอกว่ามันไม่อยากให้กิน ก็ถามว่าหลวงปู่มีความรู้สึกเป็นยังไงครับ บอกว่า ตามใจมัน มันให้หลับก็หลับ มันไม่ให้หลับก็แล้วไป มันให้กินก็กิน มันไม่ให้กินหรือไม่ให้ก็แล้วไป ทั้งๆ ที่ร่างกายของท่านโทรมมีอาการไข้หนักท่านก็พูดเป็นปกติ

ถามว่า หลวงปู่มีความรู้สึกเป็นยังไงกับการที่นอนไม่หลับ กินไม่ได้ ท่านก็ตอบว่า ไม่เห็นมันจะเป็นยังไง เห็นเป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องของมัน ไม่ใช่เรื่องของฉันท มันจะหลับหรือไม่หลับก็เป็นเรื่องของมัน อยากหลับก็ให้มันหลับ มันไม่อยากหลับก็ช่างมัน ในเมื่อเขามีขี้วามาให้กินมันจะกินก็กิน มันไม่กินก็ช่างมัน ตามเรื่องของมันประไร

ถามว่า หลวงปู่ฉันทขี้วาละใหม่ล่ะ ท่านบอกเขาเขาก็ฉันท เขาให้ฉันทก็ฉันท แล้วเวลาที่ฉันทมีความรู้สึกยังไง ท่านบอก เอ้า...

๑. เป็นการทดลองศรัทธา

๒. ถ้าหากมันจะเป็นไปได้เป็นการระงับเวทนา ทุกขเวทนา ถ้าระงับได้ก็ดี ระงับไม่ได้ก็แล้วไป ก็ไม่ได้ตั้งใจว่ามันจะระงับได้จริงๆ

นี่ อารมณ์ของหลวงปู่ภาค วัดระฆัง พวกเราส่วนใหญ่ เราก็ถือว่าท่านมีอารมณ์เสมอด้วยพระอรหันต์ เพราะรู้สึกว่าการณ์จิตใจของท่านไม่เอาไหนเลย แต่ใครจะมีความรู้สึกว่ายังกี่ช่างนี้เราไปนั่งเปรียบเทียบกับพระอรหันต์ตามประวัติต่างๆ

ในเวลาที่พระพุทธเจ้ายังทรงชีวิตอยู่ เราก็จะเห็นว่าสาวกขององค์สมเด็จพระบรมครูมีอารมณ์จิตคล้าย หลวงปู่ภาค วัดระฆัง หรือเจ้าคุณเทพประสิทธิ์นิายก

ท่านถือว่าร่างกายไม่มีความหมาย ร่างกายไม่มีความสำคัญเวลาท่านจะนิพพาน ท่านไปลาพระพุทธเจ้านิพพาน รู้สึกว่าเป็นของธรรมดาอย่าง พระอานนท์ จะนิพพาน ก็ตั้งใจไปนิพพานในระหว่างแม่น้ำ คือมีญาติทั้งสองฝั่ง นิพพานบนอากาศ

พระสารีบุตร จะนิพพาน ก็ไปลาพระผู้มีพระภาคเจ้าไปนิพพานไปห้องที่เกิด ดูท่านไม่มีความทุกข์ ไม่มีความร้อนแก่การแตกดับขั้น ๕ เลย

นี่มาถึง หลวงปู่ภาค เหมือนกัน เราไปนั่งดูๆ แล้วใคร่ครวญดู ก็พิจารณาว่าท่านมีอาการเหมือนกัน หรือว่าคล้ายคลึงพระอริยเจ้าสมัยนั้น

ฉะนั้น จึงปักใจกันว่า หลวงปู่ภาค อย่างน้อยที่สุดก็เป็นพระ ท่านเป็นพระแน่นอน จะเป็นพระอันดับไหนนั้นไม่แน่ที่แนะนำในตอนนี้ให้รู้อารมณ์ว่า ถ้าอารมณ์เราเข้าถึงความเป็นพระอรหันต์มันมีความรู้สึกเป็นยังไง คือมันไม่มีความขิ้นลงแห่งความรู้สึกของจิต ได้ของดีมากก็แค่นั้นแหละ ได้ของชั่วมาก็แค่นั้นแหละ

แต่ก็มีความรู้สึกพอใจอยู่นิดว่า เอ้อ...มันมีของใช้ มันมีความสะดวกสบาย แต่ก็จิตใจก็รู้อยู่เสมอว่า ใจเรากับมันไม่ซ้าก็จากกัน เมื่อจากกันแล้ว ใครจะเอาไปไหนก็ช่าง ก็หมดเรื่องกันไป หน้าที่ของเราที่ใช้เพียงแค่มันอยู่

นี่เราเจริญ ธรรมานุสสติกรรมฐาน หรือว่าธรรมะในอนุสสติ ๑๐ ทำจิตใจอย่างนี้ ชื่อว่าธรรมานุสสติให้เข้าถึงวิปัสสนาญาณ แต่ความจริงธรรมานุสสตินี้ ถ้าเจริญเข้าถึงวิปัสสนาญาณไม่ได้ก็ช่วยเต็มที่ เพราะว่าวิปัสสนาญาณมันเป็นธรรมานุสตินั่นเอง

ที่พูดมานี้ ก็เพื่อให้ท่านทั้งหลายได้มีความเข้าใจ กลางคืนถือว่าเป็นการศึกษา คือว่าจะแนะนำกรรมฐาน ๔๐ ให้หมด โดยใช้วิธีคำกล่าวย่อๆ ตามนี้แหละ มากบ้างน้อยบ้างตามสมควรแก่กรรมฐานในบางกอง จะได้ไว้เป็นเครื่องประดับใจ

เวลาจะใช้อะไรขึ้นมา เวลาไหนจะได้ใช้ให้ครบถ้วน แต่ว่าเวลาสงบสงัด เช่น เวลาภาวนาเมื่อเลิกจากคำอธิบาย แล้วก็ให้ปฏิบัติตามอรรถาธิบายของตัว ถ้าชอบใจอะไรอยู่แล้วปฏิบัติอะไรอยู่แล้วได้ดี ปฏิบัติอย่างนั้น หรือว่าจะใคร่ครวญไปในตามทำนองธรรมะที่กล่าวในปัจจุบัน ก็ทำได้ตามอรรถาธิบาย

ต่อแต่นี้ไป ขอทุกท่านพยายามตั้งกายให้ตรง ดำรงจิตให้มั่น กำหนดรู้ลมหายใจเข้าออก เวลาหายใจเข้านี้กว่า พุท เวลาหายใจออกนี้กว่า โธ หรือว่าจะนึกยังไงก็ได้ตามสบาย หรือว่าพิจารณากรรมฐานกองใดกองหนึ่งก็ได้ตามอรรถาธิบาย จนกว่าจะได้ยินสัญญาณบอกหมดเวลา ๘ วัสถ์.

*****

“การให้ธรรมเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทานทั้งปวง”